

Journalistiskt arbete under nya villkor

En kvalitativ intervjustudie om webbjournalistiskt arbete

Helena Norman

KTH Computer Science
and Communication

Sociologiska institutionen
Stockholms universitet

ARBETSLIVSRAPPORT NR 2006:3

ISSN 1401-2928

Enheten för arbetshälsa

Enhetschef: Ewa Wigaeus Tornqvist

Examensarbete på påbyggnadskurs i sociologi
Höstterminen 2005
Handledare: Åke Sandberg

Förord

I denna rapport, som är ett examensarbete i sociologi vid Stockholms universitet, redovisar fil.mag. Helena Norman en undersökning av webbjournalisters arbete på två tidningar, och gör jämförelser mellan tidningarna och mellan arbete på papperstidning och för webben. Hon tar även upp skillnader mellan webb- och papperstidning gällande de journalistiska produkterna och synen på dessa.

Inom MITIOR-programmet vid Arbetslivsinstitutet (Enheten för arbetshälsa) och på KTH (Skolan för datavetenskap och kommunikation, avdelningarna för Människa-datorinteraktion samt Medieteknik) forskar vi om arbete och företag inom medier, IT och Internet, samt inom andra verksamheter där IT-användning är viktig. Hittills har vi främst undersökt producenter av interaktiva medier (Internetkonsulter bl.a.) och IT-företagen i Kista. Vi medverkar även i en internationell jämförande studie av organisation och human resource strategier i call centers och vi bygger upp en forskning om omvandlingar av det journalistiska arbetet och av medieföretagen mot bakgrund av den digitala revolutionen, den hårdnande konkurrensen och framväxten av nya medier.

Tidigare har två rapporter publicerats i samarbete med Örebro universitet, 'Nyheter på nätet' av Mats Ekström och Ulf Buskqvist samt 'Webbjournalistik på SVT och TV4' av Ulf Buskqvist. Helena Normans rapport är en fortsättning på vårt arbete med att forma en flervetenskaplig forskning om journalistik i en medievärld i förändring.

Stockholm i november 2005

Åke Sandberg
Forskare vid Arbetslivsinstitutet
Adj. professor, KTH

Innehållsförteckning

Inledning	7
Syfte och frågeställningar	7
Teoretiskt ramverk med tidigare forskning	8
Journalistisk produktion och webbjournalistiskt arbete	9
Teorier om postmodernitet och postmodernt arbete	14
Material och metod	19
Material och urval	19
Metodval och tillvägagångssätt	20
Resultatredovisning	22
Arbetet och arbetssituationen	22
Organiseringen kring webbredaktionen	29
De journalistiska produkterna	33
Teknikens påverkan på arbetet och produkterna	36
Marknadens påverkan på arbetet och produkterna	39
Slutsatser	42
Diskussion	43
Förklaringar till skillnader i upplevelse av tidspress	43
Webbredaktör – ett postmodernt yrke?	44
Snabbhet – en (postmodern) kvalitet?	48
Summary	50
Sammanfattning	51
Referenser	52
Bilagor	53
Bilaga 1: Intervjuguide – webbredaktör/papperstidningsjournalist	53
Bilaga 2: Intervjuguide – redaktionschef/chefredaktör	54
The MITIOR programme	56

Inledning

Journalistiken är i ständig förändring, och ett område som i allt större utsträckning kommit att påverkas av snabb teknikutveckling och starka marknadskrafter. De stora tekniska framstegen har berett plats åt ännu ett nyhetsmedium, nämligen webben. Webbjournalistiken startade runt år 1995 och är således något relativt nytt som fortfarande är under intensiv utveckling. Den här uppsatsen kommer att handla om webbjournalistik och webbjournalistiskt arbete.

Att studera detta är intressant inte minst för att det är så nytt. Är det samma typ av arbete som i papperstidningsjournalistiken eller innebär webben nya arbetsätt och nya arbetsvillkor? Är det samma typ av produkt som pappret erbjuder, fast i ett nytt medium, eller är det något helt annat? Kan man se webbjournalistiken som särskilt utsatt för teknikförändringar, marknadsanpassning och organisatoriska experiment? Webben som medium för nyheter är åtminstone ytterst teknikberoende och som gratisprodukt helt beroende av annonsörer. Min undersökning motiveras genom att det finns förvånansvärt lite arbetslivsforskning om mediearbete; om arbetsvillkor och arbetsmiljö. Behov av sådan forskning blir än viktigare i och med mediernas allt starkare ställning i samhället och medieproduktionens industrialisering, teknifiering och kommersialisering (se t.ex. Tyrkkö & Karlqvist, 2005: 3). Det har gjorts vissa studier kring hur det webbjournalistiska arbetet ser ut och organiseras. Det jag bidrar med till den befintliga forskningen på området är resultat som utgår från journalisternas egna uppfattningar om sitt arbete och sina produkter. Utifrån journalisternas utsagor analyseras det webbjournalistiska arbetet, produkterna samt dessas relation till och påverkan från faktorer som organisation, teknik och marknad. Studien motiveras också genom att webbjournalistiken kan ses som ett bra område för att konkret problematisera och ”testa” teorier om postmodernitet, vilka ofta uppfattas som abstrakta och svåråtkomliga.

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att göra en arbetslivsstudie på landsortstidningar för att ta reda på hur det är att arbeta som webbredaktör, hur man ser på sitt jobb och sina produkter. Jag är intresserad av att studera eventuella skillnader *mellan* tidningarna och vad dessa i så fall kan tänkas bero på, *samt* om det finns skillnader mellan webbjournalistiskt arbete och papperstidningsjournalistiskt arbete. Dessutom är jag intresserad av hur arbetet och produkterna kan tänkas påverkas av organisatoriska, tekniska och ekonomiska förhållanden.

För att uppfylla syftet kommer jag att svara på följande frågeställningar:

- Hur ser arbetet och arbetssituationen ut för webbredaktörerna och hur upplever de själva sitt arbete? Vilka skillnader finns mellan tidningarna? Vilka skillnader finns mellan webbredaktionen och papperstidningsredaktionen?
- Hur ser webbredaktörerna på sina produkter? Vilka skillnader finns mellan tidningarna? Vilka skillnader finns mellan webbredaktionen och papperstidningsredaktionen?
- Hur kan arbetet och produkterna tänkas påverkas av organisation, teknik och marknad? Hur kan skillnader mellan tidningarna samt mellan pappers- och webbtidningen förklaras?

Efter att ha svarat på dessa frågor kommer jag i den avslutande diskussionen att med utgångspunkt i teorierna om postmodernitet diskutera kring följande fråga:

- Hur kan webbjournalistikens framväxt och förändringar i det journalistiska arbetet och dess produkter förstås utifrån tanken om en övergång från det moderna till det postmoderna? Hur kan informanternas utsagor tolkas utifrån teorier om postmodernitet?

Studien utförs på två landsortstidningar och grundar sig främst på intervjuer med fyra webbredaktörer. Jag har även intervjuat två papperstidningsjournalister samt en redaktionschef och en chefredaktör, för att få ökad förståelse för fenomenet och för att kunna göra jämförelser mellan papper och webb. De empiriska resultaten kommer att tolkas och analyseras utifrån tidigare forskning om (webb)journalistisk produktion samt teorier om postmodernitet. Jag bör dock påpeka att denna uppsats inte har för avsikt att studera förändring över tid, utan att det är en tvärsnittsstudie över hur arbetet för webbjournalister ser ut just nu.

Efter detta inledande avsnitt kommer jag att gå igenom den tidigare forskning som finns på området (webb)journalistisk produktion, organisation och arbete, samt teorier om postmodernitet. Därefter kommer ett avsnitt där jag redogör för metod, material, urval och tillvägagångssätt. Efter det kommer uppsatsens huvuddel, där resultaten presenteras. Här kommer även viss koppling till tidigare forskning göras, medan de mer övergripande jämförelserna med tidigare forskning kommer i det efterkommande diskussionsavsnittet. Där tolkas även resultaten utifrån teorier om postmodernitet. Allra sist finns en referenslista över böcker och artiklar som har använts.

Teoretiskt ramverk med tidigare forskning

Detta avsnitt är indelat i två huvuddelar, först en där jag redogör för tidigare forskning som finns inom området journalistisk produktion, med fokus på webbjournalistiskt arbete. Den andra delen behandlar teorier som rör arbete och

arbetssituation i det postmoderna samhället, som dessa forskare menar att vi (idag, i västvärlden) mer eller mindre befinner oss i.

Journalistisk produktion och webbjournalistiskt arbete

Produktionsstudier inom nyhets sociologi kan delas upp i fem analysnivåer: 1) individens, och dess bakgrunds, påverkan på innehållet, 2) medierutiner, 3) organisationen, 4) yttre faktorer som källor, konkurrenssituation, marknadsfaktorer, politiska förklaringar samt 5) ideologisk påverkan (Löfgren Nilsson, 1999: 15). Jag kommer i denna studie främst ha intresse riktat mot individen, organisation samt mot yttre faktorer som teknisk och ekonomisk påverkan på arbetet och produkterna. Eftersom materialet grundar sig på intervjuer med individer så är individernas upplevelser och föreställningar om arbetet och produkterna i fokus.

Jag kommer att strukturera detta avsnitt om (webb)journalistisk produktion med utgångspunkt i dessa analysnivåer. Först, på individnivå, går jag igenom journalisternas arbete och arbetssituation. Sedan, på organisationsnivån, redogör jag för den tidigare forskningen kring webbredaktionens organisering. Därefter kommer de yttre faktorernas nivå där jag tar upp teknisk och ekonomisk påverkan på arbetet och produkterna. Sist kommer ett avsnitt om webbjournalistiska produkter och de förväntningar och ideal som finns kring dessa.

Individnivå – journalisters arbete och arbetssituation

Ekström och Buskqvists studie "Nyheter på nätet" (2001), visar på att när nyheter publiceras på nätet förändras också arbetets innehåll. Arbetsprocessen på en traditionell nyhetsredaktion är organiserad och koordinerad utifrån deadlines och en gemensam produkt som ska publiceras vid en viss tidpunkt, och det finns en viss yta att fylla och passa in materialet på. Redaktionen är hierarkiskt organiserad, man har funktionsuppdelade yrkesroller och arbetet struktureras kring dagliga möten (Ekström & Buskqvist, 2001: 49). Arbetsprocessen kring nätnyheter har i praktiken helt andra villkor. Den är inte kollektiv på samma sätt som den traditionella journalistiken, utan mer individualiserad. Detta eftersom publiceringen inte behöver ske vid en viss tid, utan varje enskild journalist kan publicera när en nyhet kommer in och kan gå in och ändra en nyhet när som. Snabbheten är en konkurrens fördel, och nyheter ses som en "färskvara" som publiceras under "ständig deadline". Nätnyheter kan alltså finnas publicerade en väldigt kort tid, för att sedan ändras, och samma nyhet kan även stå kvar två dagar i rad, vilket inte fungerar i papperstidning. Denna flexibilitet förstärks av att nyheter på nätet dessutom kan bestå av hur mycket eller lite material som helst, vilket inte går i pappersformatet (Ekström & Buskqvist, 2001: 24, 28, 36).

Yrkesrollerna är också annorlunda inom webbjournalistiken. De funktionsuppdelade yrkesrollerna i den traditionella journalistiken blir allt oftare

funktionsintegrerade. En person, ofta kallad webbredaktör, är på samma gång producent, redaktör och reporter. Det ställs nya krav på journalisten att vara mångsysslare och behärska olika kompetenser som nyhetsvärdering, webbdesign, teknikutveckling och projektledning. Det krävs alltså både journalistisk kompetens, projektledningskompetens och bred generell kompetens, snarare än ensidiga specifika kunskaper (Ekström & Buskqvist, 2001: 25, 28, 40, 63). Det är dock en tydlig tendens att arbetet fokuserar på redaktöruppgifter, präglad av så kallat *desk jobb*. Det handlar främst om att göra en egen nyhetsvärdering av allt redan befintligt material från nyhetsbyråer, pressmeddelanden, information från myndigheter samt från andra digitala tidningar (Ekström & Buskqvist, 2001: 59, 65). Det sker således en omvandling av professionen. Det journalistiska arbetet *avprofessionaliseras* i och med förskjutningen från reporterarbete mot redaktörarbete. Samtidigt skapar utvecklandet av sammansatta yrkesroller och mångsysslade en *ny profession*. Arbetet på webbtidningar får ändrade kompetenskrav, ökad självständighet och minskad trygghet (Ekström & Buskqvist, 2001: 10, 55).

Ekström och Buskqvist beskriver hur journalistiska ideal ibland krockar mellan dem som jobbar med nättidningar och dem som jobbar med pappersnyheter. Det kan exempelvis handla om huruvida en nyhet ska publiceras på webben så snabbt som möjligt med risken att någon annan kan komma att återanvända den (idealet om fri återanvändning), eller om nyheten istället ska sparas till papperstidningen så att ingen annan får tillgång till nyheten innan den trycks på papper. Det sistnämnda är en vanlig uppfattning när tidningen tror att de är ensamma om en särskild nyhet, om den utgör ett så kallat *scoop* (idealet om scoop). Det förstnämnda idealet innehas enligt Ekström och Buskqvist främst av ”nätfundamentalisterna” och det sistnämnda av ”pappersfundamentalisterna” (Ekström & Buskqvist, 2001: 52).

Att producera nyheter handlar om att ständigt framkalla ”flytande varor”, att varje dag göra en ny tidning och arbeta efter uppsatta deadlines. Tyrkkö och Karlqvist menar att snabb publicering kan vara ett mål i sig inom nyhetsproduktionen och snabbhet är ett viktigt konkurrensmedel (Tyrkkö & Karlqvist, 2005: 15). De flesta journalister anser att de har stressiga arbetsvillkor, men att arbetsmiljön i övrigt är positiv. Sammanhållningen beskrivs som god och de menar att arbetet innebär stor frihet. Journalister bedömer förändringar i arbetsvillkor de senaste 5-10 åren (i en undersökning gjord 2001) och menar att det framför allt har blivit stressigare, att utrymmet för fördjupning har minskat och att de har färre diskussioner om den journalistiska yrkesrollen. Kvaliteten i arbetet upplevs dock vara oförändrad, eventuellt beroende på att kreativiteten, flexibiliteten och självständigheten anses ha ökat (Djerf-Pierre, 2001: 20, 22).

Tyrkkö och Karlqvist presenterar en modell utifrån den tidspress som kan sägas finnas inbyggd i det journalistiska arbetet (och som ställer krav på individualitet, omedelbarhet, daglig produktion och deadlines). Modellen grundar

sig på den inom sociologi och psykologi flitigt använda krav-/kontrollmodellen (se t.ex. Karasek, 1990). Tidspress ses som en orsaksrelaterad faktor, men hur den påverkar journalistens hälsa har också att göra med så kallade *modifierare* som förstärker eller försvagar tidspressens negativa inverkan på hälsan. *Variation i arbetsuppgifter, grad av inflytande och grad av datoranvändning* är modifierare. De första två försvagar tidspressens negativa inverkan på journalistens hälsa medan den sista förstärker denna. Naturligtvis påverkar även ”individens mentala och fysiska resurser, erfarenheter och arv” hur man klarar tidspress. Stöd från arbetskamrater och chefer har också visat sig påverka (Tyrkkö & Karlqvist, 2005: 16-17).

Organisationsnivå – organiseringen kring webben

Dagspressen har sedan 80-talet förändrats radikalt vad gäller organisatoriska förhållanden. De har på grund av den nya tekniken datoriserats och utvecklats i riktning mot flexibla nätverk. Särskilt tydligt är detta i organisationer som publicerar nyheter på nätet. Organisationsstrukturen vid nättidningar är snarare platt än hierarkisk. Beslut sker vid informella samtal snarare än formella, dagliga möten. Ekström och Buskqvists studie på svenska nättidningar visar att organisationen där präglas av projektorienterade arbetsformer, informella nätverk, minskade hierarkier samt nya former av integration och flexibilitet (Ekström & Buskqvist, 2001: 10, 24, 27).

Ekström och Buskqvist nämner fyra typer av organisationsstrukturer för webbredaktioner. *Den underordnade webbredaktionen* var vanlig vid webbjournalistikens start. Den ordinarie papperstidningen publiceras på nätet och webbredaktionen är en underavdelning till den ”vanliga” redaktionen. *Den parallella webbredaktionen* existerar parallellt med den vanliga redaktionen som en åtskild verksamhet som styr över sig själv. *Den delvis integrerade webbredaktionen* har ett tätare samarbete med den vanliga redaktionen, men är relativt självständig där vissa har ansvar för just nätupplagan. I *den helt integrerade webbredaktionen* finns ingen uppdelning mellan den vanliga redaktionen och webbredaktionen. Varje avdelning producerar nyheter för både tidningen och nätet; det finns ingen som är särskilt ansvarig för webben. På senare tid är det allt fler som organisatoriskt utvecklas mot denna typ av integrering (Ekström & Buskqvist, 2001: 42-43, 45).

Yttre faktorer – teknisk och ekonomisk påverkan

Teknikens påverkan på journalistiken. Ny teknik ger många fördelar för journalistisk produktion, men det för också med sig förändrade arbetsrutiner som inte alltid välkomnas. Tekniska framsteg, inte minst i och med Internet, har gjort att tid- och rumdimensionen har förändrats och separerats från varandra. Numera kan en nyhet rapporteras i stort sett samtidigt som händelsen inträffar, så kallade

real-time news. Enligt McNair har omedelbarhet blivit viktigare än kontextualisering och förklaringar till en händelse, som tidigare var ett journalistisk ideal. I och med den hårda konkurrensen på den journalistiska marknaden samt de tekniska möjligheterna till "real-time news" leder också till mindre tid för journalisterna att bearbeta och bedöma nyheter. Att vara först är ett värde i sig (McNair, 1998: 125-127). Ny informations- och kommunikationsteknik har dessutom lett till en digitalisering av den journalistiska produktionen, vilket bland annat för med sig en ökad mängd nyhetskanaler och en ny typ av interaktion mellan publik och producent (McNair, 1998: 135).

Kommersialisering och journalistik. Medieföretagen drivs för att överleva och helst gå med vinst, som vilket företag som helst. Journalistiken är i hög grad utsatt för kommersialisering och varufiering, och många menar att detta lett till en marknadsdriven journalistik inriktad på underhållning snarare än information; tabloidnyheter om brott, sex och skandaler istället för mer seriösa ämnen. Journalistiska organisationer har enligt McNair utvecklats till att bli "business organisations" på en kapitalistisk marknad (McNair, 1998: 112-113, 123). Kommersialiseringen och marknadsanpassningen anses påverka journalisternas arbetsvillkor, de journalistiska produkterna och leda till att journalistiken industrialiseras, likriktas och publikanpassas.

Demokratirådet påpekar i sin rapport "Mediernas integritet" (2005) att många ser ett samband mellan mediernas kommersialisering och fokuserandet på billiga och enkla nyheter istället för att satsa på "självständigt journalistiskt grävande eller sökande efter nyheter". Industrialiseringen av journalistiken innebär likriktning och att "journalistiken blir en vara bland andra" (Pettersson m.fl., 2005: 12, 14). Att strävan efter lönsamhet ofta tar överhand menar demokratirådet har att göra med att "innehåll av 'god journalistik' kan vara svårt att fånga jämfört med innehåll av vinst, förlust eller fallande publiksiffror" (Pettersson m.fl., 2005: 124). De menar också att medieföretagens förhållande till publiken handlar om "en avvägning mellan att å ena sidan anpassa sig efter publikens intresse och smak och å andra sidan driva en obunden journalistik som även kan reta läsare, tittare och lyssnare" (Pettersson m.fl., 2005: 90). Kommersialiseringen leder till större anpassning efter publikens smak (för att få annonsörer) och mindre till vad som "kan vara viktigt för människor att veta". Detta innebär i sin tur allt mer "soft news" som inriktar sig på att underhålla snarare än att informera (Pettersson m.fl., 2005: 112).

Olsson menar att kommersialiseringen innebär att det hellre görs dålig journalistik som säljer än demokratisk, god journalistik som är dyr att producera (Olsson, 2000: 27). McNair menar att den kommersiella pressen att göra "infotainment" i samverkan med de nya tekniska möjligheterna, bidrar till en journalistisk trend som fokuserar på "style over substance", yta framför innehåll (McNair, 1998: 127-128).

Demokratirådet har undersökt Svenska journalistförbundets tidning Journalisten, årgång 2003, och menar att ett vanligt tema är kritik mot marknadsanpassningens inverkan på journalisternas arbetsvillkor. Journalistförbundet menar att detta visar sig i ”nedbantade redaktioner, förändrad arbetsorganisation, sammanslagningar, förändrade arbetsuppgifter genom multijournalister, men också stress, oro och rädsla för att framföra kritik” (Pettersson m.fl., 2005: 14). Vad gäller de journalistiska produkterna fanns hos Journalistförbundet en oro för tabloidisering, sensationsjournalistik och hårt driven personjournalistik.

Webbprodukterna och förväntningar på dessa

När de första webbtidningarna kom var det många som trodde att papperstidningen var på utmarsch. I början av 2000-talet är dock de flesta medieproducenter och mediekonsumenter övertygade om papperstidningens fortlevnad och ser webbtidningar som ett komplement snarare än ett hot mot de traditionella medierna (se t.ex. Bergström 2000).

Webben och pappret anses ha olika fördelar och därmed fylla olika funktioner. Webbtidningarna har sin snabbhet, omedelbarhet, konstanta uppdatering och livfullhet, medan papperstidningarna har sin ”djupare” nyhetsförmedling med längre artiklar samt smidigheten att kunna tas med och läsas överallt (McNair, 1998: 137-139). Fördelarna och möjligheterna med nyhetspublicering på nätet är bland annat att man kan spara redaktionellt material på nätet och ha arkiv- och sökfunktioner. Snabbheten och föränderligheten på nätet tycks dock föra med sig slarvigare journalistik (Josefsson, 2000: 15-19, 26). Ekström och Buskqvists studie visar att på nätet prioriteras korta händelsenyheter före längre reportage. Nyheterna på nätet präglas också av interaktionen mellan producent och publik, gränser mellan dessa blir allt otydligare. Dessutom blir gränserna mellan journalistik och icke-journalistik också mer oklara på nätet (Ekström & Buskqvist, 2001: 20, 26).

I JMG Granskaren (nr 2, 2000) beskrivs attityden till nättidningar som sval; det är ytterst få som *enbart* läser nättidning regelbundet. En tämligen liten andel svenskar har förtroende för Internetnyheter och *aftonbladet.se* är den enda nättidningen som har en stor regelbunden publik. Kvällstidningar är överlag de som lockar störst publik, samtidigt som begreppen morgontidning och kvällstidning förlorat lite av sin innebörd på nätet (Bergström, 2000: 8-9). Detta eftersom tidningarna blir mer lika på Internet än på papper, och skillnaderna mellan morgon- och kvällstidningar minskar. De konkurrerar om samma läsare, och kvällstidningarna tenderar att blir mer ”seriösa” på nätet eftersom de inte måste locka till sig folk genom löpsedelsjournalistik då läsarna redan är på hemsidan (Josefsson, 2000: 16).

Bland journalisterna är den aktivt och kritiskt granskande journalistiken samt den pedagogiska journalistiken de vanligaste idealen, alltså inte det speglade

idealet (Djerf-Pierre, 2001: 24). ”Uppfattningen att den goda journalistiken främst bör kritiskt granska verkligheten, och att enkelt förklara komplicerade händelser för publiken, dominerar starkt i alla journalistgrupper” (Pettersson m.fl., 2005: 145), en uppfattning som inte har förändrats mellan 1989 och 2000.

Dagstidningsläsare tycker att tillförlitlighet är den viktigaste egenskapen hos den egna tidningen och felaktiga sakuppgifter den allvarligaste bristen. Det som genomsnittssvensken värderar högst är en journalistik präglad av korrekthet, tillförlitlighet, opartiskhet och respekt. Allmänheten tycker också att medierna sällan rapporterar viktiga nyheter för sent (Pettersson m.fl., 2005: 15, 92-94). Det som framhålls av allmänheten sammanfaller till stora delar med det som den journalistiska (semi)professionen satt upp som etiska koder/riktlinjer för arbetet (som sedan år 2000 även gäller på nätet). Enligt dessa ska journalistiken präglas av sanningsenlighet, saklighet, neutralitet, allsidighet, opartiskhet (Löfgren Nilsson, 1999: 21, McNair, 1998: 64-71). Inom *journalistkåren* finns alltså ett ideal om kritisk granskning och pedagogisk framställning, och hos *allmänheten* värderas den korrekta och neutrala journalistiken högst.

Teorier om postmodernitet och postmodernt arbete

Postmoderniteten uppstår som en följd av moderniteten. Vissa menar att det är en förlängning, utvidgning eller fördjupning av moderniteten (men då väljer man vanligtvis att benämna sin riktning senmodernitet, högmodernitet och dylikt som t.ex. Giddens), medan andra mer betonar postmoderniteten som *reaktion mot* moderniteten och därmed något kvalitativt annorlunda. Moderniteten kopplas ofta samman med idén om ”det moderna projektet”, vilket grundar sig på upplysningsideal och tilltro till förnuft, rationalitet, vetenskap och teknik. Detta är faktorer som anses leda till framsteg, frigöra människor från traditioner och bygga upp det goda välfärdssamhället. Teorier om postmodernitet tar ofta utgångspunkt i att det moderna projektet har havererat. Den postmoderna eran anses istället präglas av osäkerhet, instabilitet och misstro till ovanstående moderna faktorer, på såväl individ- som samhällsnivå (Lyon, 1999).

Postmodernitet kännetecknas av att det sker genomgripande sociala och kulturella förändringar (t.ex. inom informations- och kommunikationsteknik), människor ses snarare som konsumenter än producenter. Media, kultur, symboler och bilder får allt större roll och dominans, och samhället upplöses i det globala. Detta är de flesta som skriver om olika former av postmodernitet överens om, men genom enbart en sådan definition kan det vara svårt att dra någon tydlig gräns mellan det moderna och postmoderna. Postmoderniteten är då bara en fördjupning eller utvidgning av moderniteten. Tydligare postmoderna drag, men som inte alla teoretiker är överens om, är istället desillusion, total uppgivenhet, identitetens upplösning (vi är vad vi konsumerar), inget fast finns, ingen given mening, inga garantier, allt är osäkert. Allt utgörs i ett sådant tillstånd av kaos,

blandningar, collage, fragmentisering, implosion, upplösning av alla gränser och alla kategorier. Verkligheten, kunskapen och sanningen ifrågasätts (Lyon, 1999). I definitioner som dessa är skillnaden mellan postmodernitet och modernitet av kvalitativ art.

De sociologiska teorierna kring postmodernitet är en aning snåriga. De försöker alla på olika sätt och med olika begrepp ringa in "det nya", det som händer nu (i västvärlden). Jag har valt att titta närmare på teoretiker som Bauman, Sennett, Castells, Ritzer, Giddens och Baudrillard. Det gemensamma för dessa anser jag vara just ett försök att definiera och teoretisera *det pågående* ur olika perspektiv. Anledningen till att jag väljer dessa teorier för att studera webbredaktörernas arbete är att min förförståelse säger mig att det kan tänkas vara en typisk postmodern bransch. Arbetet innebär tydlig kontakt med nya informations- och kommunikationsteknologier i det direkta arbetet med Internet. De arbetar med informationsproduktion inom det vidare avgränsade området "medier och kultur", som kan sägas vara ett växande område i postmoderniteten. Jag vill alltså se om det finns någon täckning för dessa teorier i mitt material och tolka empirin utifrån detta perspektiv för att få en vidgad förståelse av arbetet med webbtidningen.

Frihet och individualisering

Bauman beskriver den moderna erans slutskede (som vi nu befinner oss i) som flytande – vi lever i en "flytande modernitet", alltid föränderlig, aldrig bunden (Bauman, 2000: 2). Ingenting är stabilt, fast eller säkert. Problemen för individerna är att det finns för mycket val och för mycket frihet; individualiseringen och individens ansvar och för sina val och sin frihet är inget val, det är ett tvång. Baksidan av den frihet som människor idag har menar Bauman är otrygghet, ovisshet och osäkerhet. Individualiseringen är "ett öde och inte ett val"; man kan inte vägra eller undgå individualiseringen (Bauman, 2002: 61).

Bauman menar att människor som kollektiv och deras kraft att gemensamt förändra världen urholkas i den flytande moderniteten, det finns ingen tro på kollektivt motstånd. Han menar att människor som frigörs (vilket de har gjort i den flytande moderniteten) blir likgiltiga och inte intresserade av att verka för det allmänna bästa eller det goda samhället (Bauman, 2002: 63, 65).

Postmodern organisation

I litteraturen påpekas det ofta att företag, organisationer och institutioner alltmer organiseras i nätverk. Castells menar att vi lever i ett nätverkssamhälle där allt fler områden (på både mikro- och makronivå) antar formen av ett nätverk. Bland annat organisations- och ledningsformer påminner allt oftare om just nätverk. Ett nätverk består enligt Castells av en uppsättning noder som är relaterade till

varandra genom nätverket. Ett nätverk har en dynamisk och öppen struktur som kan utvidgas obegränsat. Avståndet är samma och i stort sett obefintligt mellan alla noder i samma nätverk, medan avståndet till dem utanför nätverket kan vara oändligt (tänk Internet). En nätverksbaserad organisation baseras på flexibilitet och anpassning, och arbete inom nätverk innebär individualisering och fragmentering (Castells, 1996: 470-471).

Sennett är också inne på organisationer som nätverk och menar att de större företagen har "försökt göra sig kvitt byråkratiska kvarlevor för att skapa plattare och mer flexibla organisationer". Man vill, enligt honom, föreställa sig organisationer som nätverk snarare än pyramider, ett nätverk som ständigt omstruktureras utan strikta regler och arbetsuppgifter (Sennett, 2000: 34). Han menar att ett löst sammansatt nätverk med osammanhängande struktur är enklare att göra genomgripande förändringar inom, jämfört med en hierarkisk strukturerad organisation. Omstruktureringar leder ofta till att små arbetsgrupper överbelastas med många vitt skilda arbetsuppgifter. Sennett menar att ständiga omstruktureringar gör att människor blir likgiltiga med ointresse och bristande engagemang, känner sig icke-behövda och utbytbara (Sennett, 2000: 204). Sennett menar att när ingenting längre är bestående utan bräckligt och villkoren för hur man identifierar sig själv när som helst kan förändras, kan man inte ta sig själv på allvar utan får ett ironiskt förhållningssätt till den egna personen. Detta menar han förstärks och blir självdestruktivt i denna flexibla tid utan några "enhetliga normer för auktoritet och ansvarstagande" och ingen "auktoritet som bekräftar ens värde" (Sennett, 2000: 160-161).

Informationskapitalism

Castells (1998) talar om en ny form av kapitalism, *informationskapitalismen*. Den präglas, precis som tidigare typer av kapitalism, av strävan efter produktivitet och konkurrenskraft och att maximera innovation och flexibilitet. Det som utmärker just denna typ av kapitalism har att göra med dess globala natur; informationskapitalismen verkar på en global finansiell marknad, vilket möjliggörs i och med informationsteknologins utveckling. I det globala, elektroniska nätverket har tid och rum förlorat sin innebörd. Man kan söka information från hela världen på samma villkor och överföra kapital på några sekunder. Detta medför ständiga kapitalöverföringar i något som påminner om ett "globalt kasino" där någon förlorar vad den andre vinner så att balansen på marknaden består (Castells, 1998: 362-363).

Ritzer utgår från Webers rationaliseringsteori och menar att byråkratin som centrum för rationaliseringsprocessen bytts ut till snabbmatsrestaurangen. Han talar om *McDonaldization* som en process som expanderar i både tid och rum till att gälla allt fler sektorer (kedjor, industrier, sociala institutioner) i allt fler delar av världen, och dessutom under allt större del av våra liv. Ritzer menar att snabbmatsrestaurangen blir ett särskilt rationaliserat område då det kombinerar

principen om byråkrati med rationaliseringsidéer från andra områden. McDonalds spelar en viktig roll i denna utveckling och spridning av rationaliseringsprinciper (Ritzer, 1996: 292-293).

McDonaldization inbegriper bland andra dimensionerna effektivitet, kalkylerbarhet och förutsägbarhet. Arbetare inom McDonaldiserade sektorer måste arbeta *effektivt*, vilket också förväntas av konsumenterna som vill bruka varan (t.ex. äta den) effektivt. Både producenter och konsumenter agerar effektivt, något som överförs via normer, regler, riktlinjer, procedurer och strukturer. *Kalkylerbarhet* innebär att kvantitet går före kvalitet, och tidspress och snabbhet värdesätts, vilket enligt Ritzer bidrar till att arbetarna känner sig missnöjda och alienerade och inte stannar länge på samma arbetsplats. Arbetarna förväntas uppträda enligt *förutsägbara* mönster och ritualer, vilket också förväntas av konsumenterna. Även produkterna blir förutsägbara (Ritzer, 1996: 293-294). Kan man tala om en McDonaldisering av journalistiken? Av webbjournalistiken? Är arbetet som webbredaktör ett "McJob"?

Sennett menar att kapitalismen och de fria marknadernas framväxt förde med sig alltmer specialiserade arbetsuppgifter. Det innebar självdestruktivt rutinarbete, mental avtrubning och ingen individualitet. Modernitetens järnbur var tristess, postmodernitetens är snarare stress (Sennett, 2000: 59). Han skriver: "En hårt reglerad tillvaro kan kännas förnedrande, men den kan också skapa trygghet. Hårt reglerade rutiner kan bryta ner kroppsarbetet, men de kan också bygga upp ett liv" (Sennett, 2000: 61).

Kultur och kunskap i fokus

Det postmoderna präglas av en ökad fokusering på kunskap, kultur och medier. Castells (1998) talar om ett tillstånd där kulturen refererar till kulturen och blir självdefinierande. Kultur handlar inte längre om att representera naturen eller verkligheten. Kulturen hänvisar till annan kultur. Det kan exemplifieras med att journalister ofta återanvänder andra journalisters artiklar eller att journalister allt oftare intervjuar andra journalister i något slags expertroll.

Sennett menar att produktion (i traditionell mening) inte längre är det som främst ger vinst, utan att tankeverksamhet (som i och för sig ofta leder till något slags materiell produkt) är den nya produktionen som skapar mervärde. Den tidigare forskningens beskrivning av redaktörsarbetet, med dess fokus på sammanställning och värdering av redan befintligt material snarare än egna reportage, är ett exempel på detta. Det rör sig inte om produktion i traditionell mening.

Teorier om det postmoderna tar ofta upp förändringar i tid och rum som en följd av teknikens framsteg. Både Giddens och Bauman beskriver hur tid och rum är separerade från varandra och inte längre med nödvändighet hänger samman. Det tar exempelvis inte någon tid alls att flytta information mellan olika världsdelar. Giddens menar att åtskiljandet av tid och rum är grunden för

globaliseringen och för de nya sociala villkor som skapas (Giddens, 1997: 26, Bauman, 2000: 8). Castells menar att vi lever i ett flödesrum och en tidlös tid, i en ”virtuell kultur i globala flöden som överskrider tid och rum” (Castells, 1998: 394). Det är inom denna kultur som kategorier och bilder av verkligheten konstrueras.

Baudrillard är den som går längst i sitt teoretiserande om postmoderniteten och menar att vi inte längre kan tala om en mer eller mindre verklig verklighet, eftersom vi idag lever i en *hyperverklighet*. Det finns ingen sanning som man kan nå genom att tränga bakom representationer. Representationerna är lika verkliga och sanna som det de representerar. Det finns inga referenser att hänvisa till, allt är simulation (Baudrillard, 2002: 57-58, 73-74).

Tidigare forskning om journalistiskt arbete och organisering kommer att jämföras med mina resultat för att belysa den första frågeställningen om hur webbredaktörernas arbete ser ut och hur det upplevs. Skiljer sig arbetsprocessen, yrkesrollerna, arbetsvillkoren och journalistiska ideal åt mellan papper och webb på det sätt som tidigare forskningen antyder? Vilken av de organisationsstrukturer som Ekström och Buskqvist tar upp utmärker webbredaktionerna? Hur integrerad är webbredaktionen i övriga redaktionen och kännetecknas den av platt, nätverksliknande struktur?

Tidigare forskning om allmänhetens och journalisters syn på de journalistiska produkterna kommer att jämföras med informanternas syn på sina produkter för att besvara den andra frågeställningen. Är det hos mina informanter, såsom den tidigare forskningen visar gäller både hos journalister och bland allmänheten, att kritisk granskning och korrekt och neutral journalistik värderas högst? Medför snabbheten slarvigare journalistik? Anser informanterna att papper och webb konkurrerar eller kompletterar de snarare varandra genom olika funktioner och roller?

Tidigare forskning om teknikens och kommersialiseringens inverkan på journalistiken kommer att användas för att besvara tredje frågeställningen om hur arbetet och produkterna kan tänkas påverkas av yttre faktorer som dessa. Kan man utifrån informanternas berättelser skönja förändrade tid- och rumdimensioner och en allt tydligare fokusering på omedelbarhet, som tekniken enligt McNair medför? Finns det enligt informanternas utsagor tendenser till kommersialisering, industrialisering och publikanpassning som tidigare forskningen antyder?

För att svara på frågan om hur skillnader mellan tidningarna kan förklaras, använder jag mig av teorier kring organisation genom krav- kontrollmodellen. Detta kommer inte att göras förrän i det mer teoretiskt influerade diskussionsavsnittet. Där kommer även teorierna om postmodernitet användas för att analysera informanternas utsagor om sitt arbete och sina produkter. Kan

webbredaktörsyrket sägas vara postmodernt och de webbjournalistiska produkterna postmoderna?

Material och metod

I detta avsnitt kommer jag först att kort beskriva mitt empiriska material och urvalsprocessen kring detta. Därefter motiverar jag metodval och beskriver uppsatsarbetets och analysens tillvägagångssätt.

Material och urval

Jag genomförde sensommaren 2005 åtta intervjuer med webbredaktörer, papperstidningsreportrar och chefer från två tidningar. Jag kommer här att beskriva tidningarna och intervjupersonerna, samt förklara hur urvalet har gått till.

Tidningarna

Tidningarna återfinns utanför de tre storstadsregionerna, och är störst inom sina respektive geografiska områden. Jag benämner dem Tidning A och Tidning B. Den huvudsakliga utgivningen sker via papperstidningen som utkommer sex dagar i veckan, men även via webbtidningen som kom till i mitten av 90-talet och som nu uppdateras dagligen. Båda tidningarna har en webbredaktion bestående av tre webbredaktörer (utöver tekniker, och webbchef på Tidning A).

På båda tidningarna finns huvuddelen av redaktionen i ett öppet kontorslandskap, där de olika tidningsavdelningarna sitter i olika delar av salen, men ändå inte helt åtskilda. Webbredaktionerna återfinns på båda tidningarna i utkanten av rummet.

Dessa tidningar är, liksom alla andra, under stark ekonomisk press. Cheferna jag talat med menar att webbredaktionerna inte har några resurser till att göra egna reportage, så materialet till webbtidningen kommer från papperstidningens medarbetare, från TT-byrå och egna korta händelsenyheter (främst polisnyheter).

Intervjupersonerna

Alla intervjuer genomfördes sensommaren 2005. En av informanterna hade semester och intervjuades på annan plats än tidningsredaktionen, där de övriga intervjuerna genomfördes. Informanterna består av fyra webbredaktörer (två från varje tidning), två papperstidningsreportrar (en från varje tidning) och två chefer (en chefredaktör från Tidning A och en redaktionschef från Tidning B). Alla tillfrågade deltog.

De fyra webbredaktörerna var också de enda ordinarie webbredaktörer som jobbade under undersökningsperioden. Därmed var urvalsprocessen här inte särskilt komplicerad. De är alla fyra mellan 30 och 40 år, två kvinnor och två män

och ingen av dem med utländsk bakgrund. För övrigt har de olika bakgrunder och erfarenheter. Två av dessa har tidigare arbetat med papperstidningsjournalistik, två har jobbat med radio, tre har jobbat med webbjournalistik på annan arbetsplats. De har jobbat som just webbredaktör på den nuvarande tidningen i mellan tre och fem år. Jag har gett informanterna fingerade namn: Webbredaktörer på Tidning A är Anna och Anders, på Tidning B Britta och Bosse.

Papperstidningsreportrarna fick jag tag i genom att fråga cheferna efter en allmän- eller nyhetsreporter på papperstidningen som jobbat åtminstone fem år på tidningen. Dessutom ville jag ha jämn könsfördelning. Man kan möjligtvis ifrågasätta att cheferna skulle göra urvalet, att de då väljer någon som är positivt inställd till arbetet, tidningen och kanske webben. Jag har valt att kalla reportern på Tidning A Anita, och reportern på Tidning B Benny. Anita är i 50-årsåldern och jobbat på tidningen i över 20 år. Benny är i 30-årsåldern och har jobbat där i ungefär 10 år.

Anledningen till att jag har intervjuat chefredaktören på Tidning A och redaktionschefen på Tidning B är att jag frågade chefredaktörerna efter vem som bäst lämpade sig att prata med angående webbsatsning, webbstrategi, organisatoriska och ekonomiska frågor. Chefredaktören på Tidning A kallar jag här Alf, och redaktionschefen på Tidning B Bengt. För att underlätta läsningen skriver jag vid citat ut "(W)" för webbredaktör, "(P)" för papperstidningsjournalist och "(C)" för chef, efter namnet.

Några särskilda skillnader utifrån kategorierna kön och ålder har jag inte kunnat se i mina resultat. Att jag valt att ha jämn könsfördelning (utöver cheferna, där detta inte var möjligt) var ett sätt att öppna upp för eventuella sådana skillnader. Webbjournalistyrket verkar utifrån dessa två tidningar vara ett arbete med jämn könsfördelning (vilket naturligtvis inte går att dra några generella slutsatser utifrån), medan chefspositionerna på båda tidningarna innehas av män. Åldersmässigt är det inte särskilt stor variation bland informanterna. Mellan de två tidningsreportrarna är det dock ca 20 år, men eventuella skillnader dem emellan är svåra att härleda till en fråga om ålder, eftersom det bara är två personer och det mest troliga är att skillnaderna är individuella.

Metodval och tillvägagångssätt

Insamlingsmetoden för materialet är kvalitativa intervjuer. Eftersom mitt syfte var att undersöka hur webbjournalister själva uppfattar sitt arbete, sin arbetssituation och sina produkter så menar jag att detta är den bäst lämpade metoden. Människor upplevelser går inte att få tag på utan att fråga dem. Jag kunde givetvis ha gjort en enkätstudie och fått flera webbjournalisters syn på detta, men mitt syfte har varit att få en djupare förståelse än vad som enligt mig

hade varit möjligt att nå genom enkäter. Nackdelen med att intervjua så få personer är naturligtvis att jag inte kan göra någon statistisk generalisering utifrån mina resultat, men detta är heller inte syftet. Därmed inte sagt att det inte kan framkomma resultat som stämmer väl in på den tidigare forskningen och då ge en *analytisk generalisering*, något som Yin talar om som ett alternativ till statistisk generalisering som eftersträvas i kvantitativ forskning. Analytisk generalisering är då man jämför de empiriska resultaten från fallstudien med tidigare teori och forskning. Är resultaten stödjande för en viss teori eller är de rivaliserande/oppositionella? En fallstudie kan på detta sätt bidra till att utveckla det teoretiska ramverket (Yin, 1994: 30-32).

Intervjuerna genomfördes utifrån en halvstrukturerad intervjuguide (varken ett helt öppet samtal eller utifrån ett strängt strukturerat frågeformulär) (Kvale, 1997: 32), indelad i olika teman som jag skulle täcka. Jag hade även uppföljningsfrågor om informanterna inte själva skulle ta upp allt. En sådan relativt öppen ingång medför att jag kan märka vad de självmant tar upp och kommer in på under samtalet, och sådana svar tolkar jag som för informanten viktigare än de jag erhåller genom en direkt fråga. Att intervjuerna inte följde en strikt mall har också medfört att intervjuerna inte går att jämföra med varandra rakt av. Jag anser dock inte att det är så viktigt att kunna göra det utifrån mitt syfte. De gånger jag har gjort jämförande analyser grundar sig dessa på mycket tydliga tendenser i materialet. När jag gjorde intervjuguiden utgick jag från mitt syfte *och* den tidigare forskningen. I stora drag delade jag upp frågorna i områdena arbete/arbetssituation, organisation, teknik, ekonomi/marknad, produkterna samt ideal/etik. Vissa delar av intervjuerna, exempelvis det som handlar om etiska förhållningssätt, har jag inte alls tagit med i uppsatsen. Detta för att avgränsa ett redan stort material, och jag valde att fokusera på arbetet, arbetssituation och produkterna samt på hur det kan tänkas påverkas av organisatoriska, tekniska och marknadsmässiga faktorer. I och med avgränsningar och nya fokus så har även syftet och frågeställningarna förändrats efterhand.

Intervjuerna var ungefär en timme långa, med undantag för intervjuerna med cheferna som varade runt en halvtimme. Alla intervjuer spelades in på minidisc och transkriberades därefter ordagrant och skrevs ut för läsning, bearbetning, kategoriseringar och analys. Intervjupersonerna och tidningarna har jag anonymiserat i denna framställning. Jag anser inte att fördelarna med att uppge tidningarnas och informanternas namn skulle ha bidragit med något som nu gått förlorat.

Analysarbetet har skett utifrån samma teman som intervjuguiden är strukturerad efter, och som i sin tur grundar sig på tidigare forskning. (Det är också ungefär samma tematisering som resultatkapitlet bygger på.) Jag har sedan tittat närmare på varje tema för sig och plockat ut huvudtendenser, det typiska för mitt material. Jag har då även undersökt om det finns skillnader i resultat mellan tidningarna eller mellan de två mediekanalerna. Jag har i framställningen

exemplifierat dessa huvudtendenser (och ibland också det som avviker starkt från dessa) med citat och beskrivningar av deras utsagor. Jag har alltså inte på något vis redovisat allt som framkommit i intervjuerna, utan koncentrerat mig på de tydliga tendenser som jag menar funnits. Jag har alltså *snarare* fokuserat på det gemensamma än det specifika.

När det gäller undersökningens *reliabilitet* måste man givetvis vara medveten om att en intervju är ett samtal mellan två parter där båda på ett eller annat sätt påverkar situationen och de svar som framkommer (Kvale, 1997: 18, 39). Det finns alltså en möjlighet att en annan intervjuare skulle få delvis annorlunda svar än vad jag har fått, men detta är ofrånkomligt i en kvalitativ intervjumetod. Vidare är det i stort sett omöjligt att två oberoende forskare skulle göra exakt samma kategoriseringar av de utskrivna intervjusvaren eller att de tolkar en viss intervjusituation eller resultaten på precis samma sätt. Så en viss subjektivitet finns alltid inbyggt i en kvalitativ undersökning. Hög reliabilitet motverkar ”godtycklig subjektivitet”, men en alltför stor tonvikt på detta kan istället ”motverka kreativitet och föränderlighet” (Kvale, 1997: 213). *Validitet* handlar om huruvida undersökningen undersöker det som avsetts att undersöka, t.ex. att man ställer rätt intervjufrågor för att uppnå ett visst syfte. Validitet handlar också om att kontrollera och kritiskt granska sina resultat och tolkningar. En kvalitetskontroll som denna studie genomgått är att jag låtit informanterna läsa och kommentera i slutskedet av skrivprocessen. Några har då återkommit med kommentarer och ändringar har därefter gjorts för att väga in deras synpunkter. I detta läge var det givetvis en balansgång mellan att behålla integriteten och tolkningsfriheten och att låta informanterna känna igen sig i sina egna utsagor och mina tolkningar av dem.

Resultatredovisning

I detta resultatavsnitt redogör jag för mina empiriska resultat och jämför dem till viss del med tidigare forskning. Det är dock först i det efterföljande diskussionskapitlet som jag för en mer teoretiskt orienterad diskussion och relaterar resultaten utifrån teorier om postmodernitet.

Detta avsnitt är uppdelat i följande avsnitt: arbete och arbetssituation, organisation, de journalistiska produkterna, teknikens påverkan på arbete och produkt samt marknadens påverkan på arbete och produkt.

Arbetet och arbetssituationen

I detta avsnitt kommer jag att ta upp webbredaktörernas arbete, skillnader mellan papper och webb, webbredaktörernas arbetssituation och skillnader mellan tidningarna.

Webbredaktörernas arbetsuppgifter

Arbetsuppgifterna för webbredaktören ser ut på liknande sätt på båda tidningarna. Webben har hand om händelsenyheter och ska vara snabba med att få ut dessa på nätet. Det rör sig ofta om nyheter av typen brott, olyckor och bränder. Jobbet som webbredaktör handlar därför främst om att hålla sig uppdaterad och man lyssnar hela tiden på polisradion, har koll på text-tv och på konkurrenterna, främst de lokala nyhetsmedierna, både tv, radio och tidningar. Man ringer kommunen, polis och brandkår när någonting har hänt för att få det bekräftat, få mer information och göra eventuella uppdateringar. Man skriver artiklar och gör ibland versioner av dem till tidningen och går på tidningens möten för att hålla sig uppdaterade med vad de gör. Webbredaktörerna är på båda tidningarna även ansvariga för debattforumet på nätet och pratar i telefon med läsare som ringer in och undrar eller vill påpeka saker. Överlag beskrivs jobbet som fullspäckat och med en mängd olika arbetsuppgifter.

Bosse (W): Det är som att öppna en kran klockan åtta, sen bara (pschhh) blåser det på. /.../
Så man kan säga vi är oerhört simultana egentligen, när man tänker efter. Vad mycket information vi filtrerar hela tiden!

På båda tidningarna utgår man från dagens papperstidning när man uppdaterar webbtidningen på morgonen kring åttatiden. På tidning B hamnar hela tidningen på nätet automatiskt på morgonen och sedan uppdateras den efter hand. På Tidning A lägger man inte upp lika mycket av papperstidningen på nätet. Den hamnar inte där automatiskt på morgonen utan man måste bocka för de artiklar man vill ska finnas med i webbtidningen, alltså en slags nyhetsvärdering. Sedan lägger de till bilder och fräschar upp sidan. Efter detta börjar sökandet efter egna nyheter, det Anders kallar ”jakten på nyheter”:

Anders (W): Sen så börjar den här jakten på nyheter. Man börjar kolla. Så jag surfar mycket. Och är det något jag får veta så... Jag pratar mycket med polis också, och brandkår. Bollar med nyhetschef och fotografer, reportrar som är ute på plats.

Tidningarna prenumererar också på TT, vars nyheter kommer in automatiskt på tidningssidan. Ibland gör man även *rewrites* från andra nyhetsmedier, något som man dock försöker undvika genom att exempelvis ringa polisen och få uppgiften därifrån. Enligt Bosse var det mer *rewrites* förr på Tidning B.

Tekniken har en stor betydelse i jobbet som webbredaktör, det handlar mycket om teknik. ”Utan teknik, ingen webb”, som Bosse uttrycker det. Datorn med Internet, publiceringssystem samt sök- och arkivfunktioner är grunden i arbetet tillsammans med telefonen. Webben är väldigt teknikberoende och dagar med tekniska problem kan webbredaktörerna inte jobba som vanligt. Ett visst tekniskt

kunnande, t.ex. att kunna jobba i ett redaktionellt system, är också en förutsättning för att alla kunna jobba som journalist idag, menar både Britta och Bosse.

Skillnader mellan webben och papperstidningen vad gäller arbetet

I den tidigare forskning som jag gått igenom beskrivs det journalistiska yrket (och då inte specifikt webbjournalistik) som tidspressat; det kretsar kring dagliga deadlines för att kunna leverera en tidning varje dag. Produkterna beskrivs som flytande varor där arbetet och produkterna präglas av snabbhet (se "Journalisternas arbete" och "Journalisterna arbetssituation"). Mina resultat pekar mot att allt ställs på sin spets inom webbjournalistiken, som att alla tendenser som finns i journalistiken blir extra tydliga på webben. Alla webbredaktörer betonar tidspressen som den stora skillnaden mellan arbetet som webb- och tidningsjournalist. De menar att det är "högre puls" på webbredaktionen, de har "fler bollar i luften" och de sitter hela tiden "i flödet".

Anders (W): De [på papperstidningen] har i och för sig stress och press på sig också, att hinna lämna ifrån sig. Fast vi har det ju på ett annat sätt, vi har det ju hela tiden. Så fort du har gjort klart så är det nästa grej vi letar. Just det där att man jagar hela tiden. Det tar aldrig slut, utan det håller på. Det är som ett rullande hjul varje dag.

Detta jämfört med papperstidningsjournalister som enligt webbredaktörerna har mer tid på sig att slutföra sina uppdrag, flera dagar ibland, och att de kan "gråta ner sig ordentligt" i ett jobb till skillnad från dem själva. Bosse antyder att papperstidningsjournalister har ett rätt långsamt arbetstempo, en uppfattning som ligger långt från den gängse bilden och den tidigare forskningens beskrivning av journalistyrket.

Bosse (W): Som tidningsjournalist får du ett uppdrag och så tröskar du det ett par gånger under en dag och gör dina intervjuer och sedan levererar du texten. Det är ju en helt annan produktionsgång än den för en webbjournalist. Det är väl *där* den stora skillnaden ligger idag, att man förutsätts kunna jobba under *hela* dan (skratt). Alltså med att göra små korta grejer.

Samtidigt som webbredaktörerna betonar tidspressen och att det är så mycket att göra så uppfattas jobbet mestadels som positivt. Det finns en stolthet över att hinna med så mycket och vara snabbare och mer effektiva än övriga journalister. De uppskattar variationen i arbetet och den mångfasetterade yrkesrollen, som enligt Anders innebär arbete med både ljud, bilder och texter samt med presentation på nätet (medan en tidningsjournalist "bara behöver skriva egentligen"). Anna gillar blandningen av det tekniska pillandet med bilder och olika program, att själv bestämma hur det ska se ut på sidan, att ha överblicken

över vad som händer runt om i världen och att själv få göra nyhetsurvalet och nyhetsvärderingen.

Anders problematiserar webbredaktörernas stress och press i jämförelse med papperstidningsjournalisterna. När jag frågar om han tycker att det är mer stressigt på webbredaktionen så säger han att det inte är det.

Anders (W): Jag har ju skrivit för tidningen när jag suttit i den funktion jag sitter, och då kan jag ju känna press på ett annat sätt. Att det ska bli så bra, rent stilistiskt, skrivmässigt. För papperstidningen är ju inte lika flyktig. Ja, den är flyktig också, men inte lika flyktig som webben. Papperstidningen kan man ju ta upp hemma flera gånger, och då känner jag att artikeln måste vara hundra procentig, att man är nöjd med den. Det känner jag inte på webben på samma sätt, rent svenskmässigt och så.

När tidningsreportrarna Benny och Anita beskriver sin arbetsdag och sina arbetsuppgifter framgår att de har tydligare ramar att arbeta inom, jämfört med webbredaktörerna. Dagarna börjar med morgonmöte då de får jobb utlagda på sig om de inte redan på förhand vet vad de ska göra, vilket ofta är fallet. De är ofta med och diskuterar fram de större uppdragen tillsammans med nyhetsbordet. Anita berättar att de noggrant går igenom vad respektive grupp ska göra, vad som krävs för att sidorna ska bli klara inför morgondagen. De får alltså mer direktiv kring vad de ska göra, men säger sig också ha stor påverkan och frihet att bestämma vad de ska göra. Efter morgonmötet består dagen av att prata i telefon, skriva texter och intervjua folk ute. Reportrarna skriver i regel två artiklar per dag och några korta notiser.

Benny (P): En typisk arbetsdag börjar väl med ett morgonmöte med hela redaktionen där man snackar om vad som ska göras imorgon. Antingen har jag något som jag vet att jag ska göra eller som jag vill göra, eller så får jag jobb utlagt. Och sen skriver jag och gör mitt (skratt).

Tidningsreportrarna verkar inte ha lika många olika arbetsuppgifter, och samma snabba tempo som webbredaktörerna. Tidningsreportern Anita upplever ändå att det att de alldeles för sällan har tid att gå ner på djupet med saker och menar att det ligger i jobbets natur och att det alltid varit så. Hon menar att det ofta är det ”för lite djup och för mycket duttande”. Tidigare forskning visar också detta, men journalisterna där anser till skillnad från Anita att jobbet blivit mer stressigt de senaste 5-10 åren och att utrymmet för fördjupning och diskussioner om den egna yrkesrollen har minskat (se ”Journalisters arbetssituation”).

De huvudsakliga skillnaderna i arbetet mellan webb och papper är således att det på webben är mer tidspressat, flera olika arbetsuppgifter och otydligare ramar för arbetet.

Webbredaktörernas arbetssituation

Alla fyra webbredaktörerna som jag pratat med är fast anställda. Och alla säger sig trivas med jobbet, åtminstone ”i grunden” och ”generellt sett”. Britta tycker att jobbet som journalist är spännande, att få veta vad som händer och få veta lite om allt. Anna betonar självständigheten och de omväxlande arbetstiderna. Anders ser jobbet lite som en tävling och får en kick när han lyckas vara först med en nyhet och att kunna sprida den till en större krets. Bosse ser sig som en ”webbmänniska” och gillar webben som medium, och tycker för övrigt att det bästa på jobbet är arbetskamraterna. Alla webbredaktörerna anser sig ha stor frihet och påverkan i arbetet. Bosse anser att det är lätt att få igenom idéer, att det finns en hög tolerans. Anders menar att han bestämmer det mesta själv på sajten. Britta betonar också friheten, och det ansvar det innebär.

Britta (W): Det är ju positivt på så vis att det är fritt. Vi toppar med de nyheter som vi själva anser viktigast. Det är ju ett ganska stort ansvar om man tänker på att det är både nyhetschef och andra chefer involverade i vad man toppar med i tidningen. /.../ Friheten ligger just i, det viktiga egentligen, publiceringen.

Friheten och inflytandet över arbetet verkar vara begränsat till nyhetsvärderingen. När det handlar om andra typer av beslut känner vissa större maktlöshet, t.ex. när det handlar om vilka nyheter som får läggas ut på webben och vilka som ska sparas till tidningen.

Skillnad i trivsel mellan tidningarna

Det finns en relativt stor skillnad mellan tidningarna när det gäller hur webbredaktörerna ser på sin arbetssituation, där de på Tidning A är betydligt mer positivt inställda. Där trivs båda webbredaktörerna med arbetet som just webbredaktör. De är mer stolta över yrkesrollen och tröttnar de på jobbet så är det av andra anledningar än arbetsuppgifterna. Det kan vara på grund av arbetskamrater, på arbetsplatsen som sådan eller att de vill göra något helt annat.

Anders (W): Men just webbredaktör, det är nog det som passar mig bäst, så det är jag glad över att få göra. Jag misstänker att mitt jobb är ganska eftertraktat.

Denna stolthet finns inte på samma sätt hos webbredaktörerna på Tidning B, som båda har en längtan bort från arbetet som just webbredaktör. Både Bosse och Britta skulle uppskatta att rotera mellan webben och papperstidningen, eftersom tempot är så pass högt på webbredaktionen.

Britta (W): Det ser man ju på dem som kommer och går hos oss. De stannar inte så länge och helst vill de jobba med tidningen (skratt). Så, vi letar efter eldsjälarna. Vi har haft *en* stjärna och hon gillade webben mer.

Jobbet som webbredaktör på Tidning B verkar alltså inte vara särskilt eftertraktat. Både Bosse och Britta beskriver vid flera tillfällen under intervjun att de är trötta på att bara sitta framför datorn och skulle vilja vara mer ute på fältet och göra egna uppdrag och reporterjobb.

Bosse (W): Jag vill ju ut ur mitt webbhörn just nu. Jag skulle vilja göra något annat i ett halvår eller så. /.../ Som webbredaktör det är ju mest att sitta inne /.../ Man sitter ju framför datorn, med telefonen i örat. Det är ju det man använder, som webbredaktör i alla fall. Som webbreporter däremot får man ju komma ut lite mer, de gångerna man får göra det. /.../ Jag vet inte vad Britta har sagt, men jag tror att hon också är lite trött på att sitta på redaktionen och glo på skärmen. Eller glo på skärmen. Det är *skönt* att komma ut i alla fall.

Britta (W): Vi sitter där vi sitter och det är *frustrerande* och rätt så tråkigt (skratt)! /.../ Det man saknar på webbredaktionen är ju människor, att träffa folk. Så det är väl det som talar *för* tidningen.

Bosses beskrivningar av arbetet ser jag som uttryck för en ofrihet, han känner sig låst till en och samma plats. Detta motsäger den bild av frihet de annars ofta väljer att lyfta fram som positivt med arbetet. Friheten gäller som jag tidigare sagt just nyhetsvärderingen. Bosse längtar efter att bli webbreporter och Britta överväger fördelarna med jobbet på papperstidningen. På Tidning A är attityden till det stillasittande arbete framför datorn inte lika negativ. Både Anna och Anders verkar trivas i rollen som just webbredaktör och ingen av dem ger uttryck för vilja bort därifrån eller hellre vilja jobba någon annanstans på tidningen.

Intervjuare: Ni åker inte ut och gör egna grejer?

Anna (W): Nej, det gör vi inte. Vi är väldigt låsta här, vilket inte gör mig någonting.

Anders (W): Nej, jag är aldrig ute. Jag skulle kunna vara om vi vore fler. Vid en del tillfällen kanske vi är tre stycken. Skulle det hända något då, skulle en av oss kunna sticka ut. Men vi har så pass mycket att göra så vi vill inte gärna lämna vår plats.

Även när det gäller tidsaspekten finns en stor skillnad mellan tidningarna. På Tidning B har tidspressen en mer negativ verkan och arbetet som webbredaktör upplevs onekligen som slitsamt. Både Britta och Bosse betonar även tidsbristen. De antyder att bristen på tid gör att de inte kan göra så bra saker som de skulle vilja. Britta säger att det är ”omöjligt att få alla arbetsuppgifter att gå ihop” och Bosse anser att det är ”för stressigt”, att de timmar man har redan är fyllda. Britta (W) menar alltså att tidsbristen även leder till att arbetet blir mer ensamt, att man inte hinner läsa varandras texter och diskutera dem. Hon upplever att tidspressen leder till att hon känner sig personligt stressad.

Britta (W): Man kan känna sig oerhört personligt stressad i vissa lägen, att det hänger på mig som person att jag ska klara av alla de här sakerna. Det är ju en stress. Men annars

handlar det nog också om en frihet, än så länge. Att kunna välja det man vill välja, och den ser jag som positiv.

Britta är inte sen att även lyfta fram friheten som positiv, i samband med att hon påpekar stressen. Hon ger uttryck för den tvetydighet som finns i att både gilla det höga tempot och mängden arbete, och att det samtidigt blir *för* mycket. Det som är bra med arbetet som webbredaktör är på samma gång det sämsta. Alla webbredaktörer lyfter fram friheten som något karaktäriserande för jobbet och något mycket positivt, att tidspressen vägs upp av denna frihet. Friheten handlar specifikt om nyhetsvärderingen. I övrigt verkar det inte vara särskilt fritt, särskilt inte på Tidning B, där de känner sig låsta till en viss plats och inte kan påverka vad de får publicera och vad som ska sparas till tidningen. Den frihet som finns på ett mycket begränsat område, nyhetsvärderingen, lyfts fram som något som gäller hela arbetet. Eftersom frihet är ett så pass positivt laddat ord kan man tänka sig att de (både för sig själva och andra, t.ex. mig) är måna om att försvara sitt jobb och framställa det som attraktivt.

Möjliga förklaringar till denna skillnad i trivsel mellan tidningarna kommer jag att ta upp i diskussionsavsnittet.

Industrialisering och avdramatisering av journalistyrket

När jag frågar papperstidningsjournalisterna vad som krävs för att de ska kunna göra ett bra jobb, säger båda två att tillräckligt med tid är den bästa förutsättningen. Anita menar att tiden är viktig eftersom en bra intervju kräver att hon är engagerad och intresserad. Benny pekar på att det är först då man hinner prata med alla inblandade och presentera det snyggt.

Benny (P): Nej, men det är ju tidsaspekten som är det absolut viktigaste för att man ska kunna göra ett bra jobb. Om du har fyra jobb du ska göra så blir ju inget bra, så är det ju.

Benny menar här att ett bra journalistiskt arbete inte går att utföra med fyra uppdrag per dag. Han talar visserligen om sitt jobb som papperstidningsreporter, men antyder ändå att webbredaktörernas journalistiska produkter rimligtvis inte kan vara bra journalistik (eftersom de har långt fler än fyra jobb per dag). Ett möjligt sätt att se på hans utsaga är att han ser pappersjournalistik som god journalistik och webbjournalistik som något annat; ett medium för snabba nyheter och omlopp av information snarare än ett gott journalistiskt verk. Anita antyder också att ett gott journalistiskt arbete innebär ett eget skapande, och en god produkt ett personligt verk.

Anita (P): Glädjen i jobbet är ju att känna att det blir något *jag* har gjort och som *jag* har gjort med min bästa förmåga. Då krävs det att jag får lite tid och ostördhet på något vis, och det är inte alltid.

I och med att arbetet på webbredaktionen helt bygger på omedelbarhet och att produkterna ska vara korta och enkla, försvinner till stor del det personliga skapandet som journalistiskt arbete traditionellt sett är förknippat med och som Anita här ger uttryck för.

Anita berättar också att hon tycker att jobbet som tidningsreporter är väldigt roligt, men att jobbet också blir rutin och inte alltid känns ”jättehäftigt”, ”jobbet blir bara ett jobb”. Dessa uttalanden antyder att det finns ett slags idealbild kring jobbet som reporter; att det innebär ett verkligt engagemang, en arbetsprocess av eget skapande och att jobbet är mer än bara ett jobb. Jag får också intryck av att åtminstone både Bosse och Anders tar avstånd från den synen på journalistiskt arbete som Anita och till viss del även Benny uttrycker. Webbredaktörerna vill avdramatisera föreställningen om journalisten som konstnär eller jobbet som journalist präglad av en romantiserad tillvaro. Anders säger att han inte har ”så mycket till övers för journalister”, att han inte gillar dem och menar att det är det är ”ett speciellt folk”. Han sällar sig uppenbarligen inte till gruppen journalister själv. Bosse tonar ner betydelsen av jobbet.

Bosse (W): Jag är ingen journalistfundamentalist på något sätt. Jag ser journalistiken mer som ett sätt att hantera information. /.../ Det finns många som tycker väldigt mycket om det här jobbet, men egentligen är det bara ett jobb bland andra (skratt) /.../ Många som har jobbat som journalister hela livet och aldrig gjort något annat har ju en idé om sitt jobb som kan va lite... alltså det är inte *så* stort. Det är klart att det är ett viktigt jobb men det är inte så stort som många vill göra gällande. Det vi gör är ju att vi skyfflar information.

Webbredaktörernas utsagor menar jag visar på att webbjournalistik i större utsträckning än pappersjournalistik kan sägas vara ett industrialiserat arbete, det är ett yrke som vilket som helst och de journalistiska produkterna är varor som vilka varor som helst.

Organiseringen kring webbredaktionen

I detta avsnitt kommer jag att beskriva hur organiseringen kring webben ser ut, vilka webbstrategier som finns på tidningarna, hur organiseringen fungerar samt konkurrenssituationen mellan papper och webb på tidningarna.

Webbstrategier – integrering och snabbhet

Enligt Ekström och Buskqvist kan man, karaktärisera webbredaktioner efter hur pass integrerade de är med den övriga tidningsredaktionen (se ”Organiseringen kring webben”). Jag skulle själv placera in de två redaktionerna jag studerat någonstans mellan den parallella webbredaktionen och den delvis integrerade webbredaktionen. Båda tidningarna gör mer än att bara lägga upp papperstidningen på nätet, men ingen av dem har en helt integrerad

webbredaktion. Det är dock mot den helt integrerade webbredaktionen för flerkanalspublicering som båda tidningarna strävar.

Chefredaktör Alf på Tidning A menar att webbredaktionen är ”en väldigt integrerad organisation”. Webbredaktionen har en webbchef, men nyhetschefen är journalistiskt ansvarig även för webben. Redaktionschef Bengt på Tidning B anser att webbredaktionen organisatoriskt är integrerad med den övriga redaktionen. Han är dock medveten om att den inte uppfattas så av vare sig webbredaktörerna eller papperstidningsjournalisterna. Han tycker inte att det fungerar helt bra, men att målet är integration fullt ut.

Benny som är reporter på Tidning B anser att webbredaktionen inte är särskilt integrerad med övriga redaktionen. Han menar att visionerna om en integrerad webb inte fungerar i praktiken.

Benny (P): De har ju levt sitt eget liv lite vid sidan av hela tiden sedan det började här. Det blir väl mer och mer integrerat i och för sig. Men det är ju fortfarande så att det inte finns något direkt samspel. Utan när jag lämnar in min text så dyker den upp på webben om den inte ska sparas.

Ett försök till bättre integration på Tidning B är att nyhetschefen ska bli journalistiskt ansvarig för webben, som fallet är på Tidning A. Tanken är då att webbens arbete ska bli mer styrt av nyhetschefen som bestämmer vad som ska publiceras var. Denne ska se till att samarbetet mellan webbredaktörer och tidningsreportrar fungerar bättre.

Bengt (C): Vi har gjort som alla andra tidningar egentligen. Vi har startat webb utan att ha någon strategi. Det här är något som har legat i tiden. Man har börjat lägga ut nyheter, man har lagt ut tidningen. Det är inte alla journalister som tycker att det här är bra för att det konkurrerar med papperstidningen som ju är viktigast. Vi säger ju att papperstidningen *är* viktigast, men vi ser webben som ett komplement.

Inte heller Bosse upplever att man prioriterar webben på samma sätt som tidningen, och menar att man har ”stått och stampat ett tag” medan vissa tidningar ständigt jobbar för att vidareutvecklar sina webbar. Han menar att ledningen nog inte tar webben lika seriöst som papperstidningen i och med att det är en gratisprodukt. Cheferna säger också att det är papperstidningen man prioriterar.

Den nya strategi Tidning B söker förverkliga handlar enligt Bengt om att ändra arbetstider så att man fokuserar arbetet till de viktigaste timmarna på dagen, dvs. mellan åtta och fyra på dagen. Dessutom är tanken att lägga ut mindre material direkt från papperstidningen, och istället satsa på att lägga ut egna nyheter som man kanske inte kan hitta i tidningen, framför allt polisnyheter. Det handlar om att vara aktiv på snabba nyheter och att göra uppföljningar till artiklar i papperstidningen. Tidning A har en webbstrategi som handlar om just snabbhet,

sett ur olika perspektiv. Chefredaktör Alf förklarar att strategin går ut på att vara snabb med nyheter, det ska gå snabbt att ladda ner och snabbt att ta till sig som besökare.

Kaotisk organisation på Tidning B

Då intervjuerna inte var utformade efter en strikt mall så kom intervjuerna på de två tidningarna att handla om lite olika saker. Uttalanden kring organisatoriska problem kom ofta upp i samtalen med webbredaktörerna på Tidning B, medan samtalen med webbredaktörerna på Tidning A bara rörde organisatoriska frågor ytligt. Så någon direkt jämförelse kan inte göras, även om jag anser att detta faktum innebär att dessa frågor är viktigare för informanterna på Tidning B.

På Tidning B finns det enligt informanterna stora organisatoriska problem. Tidningen har under kort tid haft flera chefsbyten och att det har varit ett glapp där emellan så att de under en period varit helt utan chef. Det är överlag en ganska kaotisk organisering kring arbetet som webbredaktör, där webbredaktionen tycks ha hamnat lite i kläm. Bosse säger att de inte ingår i det vanliga schemat utan att de är ”en egen ö på något sätt i redaktionssfären”. Britta menar att webbredaktionen går lite utanför systemet och är inblandade lite överallt och tar på sig allt fler uppgifter, utan att de får särskilt mycket tillbaka.

Britta (W): Ibland blir man irriterad på att det bara går åt ett håll, att vi tar på oss mer och mer, men det kommer inte mer från andra hållet. Till exempel att en tidningsreporter kommer förbi och lämnar en kort resumé av vad de har varit ute på så att vi kan publicera det, och sådana saker.

Både Britta och Bosse menar att de i stort sett aldrig får någon feedback från cheferna eller chefredaktören. Britta menar att när någon väl kommenterar det de gör så är det ofta folk utifrån som klagar på den grafiska designen, att sidan är för rörig eller att det är för mycket eller för lite bilder eller annonser. Bosse menar dock att medarbetarna ger feedback, och det ser han egentligen som det bästa berömmet, det är mer att lita på.

Bosse (W): Det är ju om något har blivit fel någon gång som man får veta det. Men det är ju sällan någon kommer och klappar en på axeln. /.../ Positiv feedback och även negativ kritik saknas på Tidning B i stort. Det är sällan vi pratar om vad det är vi har gjort. Vi har börjat göra det mer och det beror ju på att vi har fått en ny chef, en redaktionschef.

Bristerna i organisationen påverkar givetvis arbetet för webbredaktörerna. För att kunna göra ett bra jobb anser Britta att det krävs att hon har bra samarbete med de andra avdelningarna eftersom webben är en knutpunkt som samarbetar med alla i huset. Dessutom behöver hon veta vad hon förväntas prioritera och vilka hennes ansvarsområden och befogenheter är, något som inte riktigt har fungerat. ”Man har väldigt mycket ansvar men få befogenheter för att förändra det.” Britta

menar att det är bra att de nu fått tydligare direktiv om prioriteringar, att de förväntas lägga ut ”20 egna korta snabba nyheter per dygn”. Tidigare har de inte vetat vad de ska satsa på.

Bosse tycker att det brister i ledningen gällande visioner och mål för webben. En bra sak med arbetsplatsen menar han är toleransen för nya idéer, att det är rätt så lätt att få igenom idéer. Men han frågar sig om denna tolerans kanske bara är ett uttryck för brist på visioner.

Bosse (W): Det kan ju vara så att om inte ledningen har visioner och en idé om vad man vill göra, så låter man istället de anställda... Då har man en högre toleransnivå och ”ja, kör det!” och så den tilliten till att det brukar lösa sig. Och det funkar väl på en sådan här redaktion. Det går ju, det rullar ju på. Det skulle ju aldrig fungera på en större redaktion, på en stor tidning. /.../ Det är väl avsaknad av ledning och avsaknad av visioner. Avsaknad av mål och mening tror jag.

Konkurrens mellan webb och papper

Den konflikt som Ekström och Buskqvist menar kan finnas mellan de som jobbar med nätnyheter och pappersnyheter (se ”Journalisternas arbete”) återfinns även i mitt material. Webbredaktörerna på båda tidningarna anser att det finns en viss rivalitet mellan webb- och papperstidningen.

För arbetet som webbredaktör på Tidning A är det, som både Anders och Anna påpekar, av stor vikt hur kommunikationen mellan dem själva och nyhetsbordet funkar. Det är nyhetschefen som står i skärningspunkten mellan webben och papperstidningen och som tar beslut om vad som ska göras till tidningen och vad som kan läggas ut på nätet. Båda webbredaktörerna på Tidning A menar att utvecklingen går mot att webben gynnas allt mer och tas mer på allvar. Av stor vikt för denna utveckling är alltså hur cheferna och framför allt nyhetsbordet förhåller sig till webben respektive papperstidningen. Anna beskriver Tidning A:s nyhetschef som ”webbvänlig” med ”mycket nyhetsnäsa”. Anna och Anders menar att utvecklingen går mot att alla snabba händelsenyheter ska läggas ut på webben direkt.

Anna (W): Det går mer och mer åt att de rena, raka nyheterna ska läggas ut. Inte sitta och tjuvhålla. För det har också funnits rivalitet i huset *mellan* papperstidningen och webben. Att ’nu är det förstört för nu har det gått på webben’ och ’nu kan inte vi ha den där bilden’.

Det förekommer dock fortfarande att man sparar vissa nyheter till papperstidningen. Anders säger att det kan ske om det är ”en riktigt bra nyhet som vi känner till på redaktionen men som vi tror att ingen annan vet om”. Anders menar att det handlar om det ”gamla eviga nyhetstänket” att man ska vara först med en nyhet i papperstidningen där man tror att om man lägger ut den på webben så kan andra sno den innan den hamnar i papperstidningen. Han menar

dock själv att det inte ska spela någon roll inom vilket medium man är först, bara *att* man är först.

Medan det på Tidning A bollas mycket kring dessa frågor på redaktionen så har det knappt funnits utrymme för liknande diskussioner på Tidning B eftersom webbredaktörerna inte haft någonstans att vända sig. Nyhetschefen har hittills inte haft med webbredaktionen att göra, utan de har haft en chef som inte varit involverad i själva arbetet. Tidning B ska snart få en ny nyhetschef och då ska detta förändras till att bli som på Tidning A. Det har funnits vissa problem knutna till detta som gett upphov till frustration. Britta menar att det inte finns någon webbansvarig som är involverad i arbetet och de har ingen att vända sig till med frågor.

Britta (W): När jag tycker att något blir tokigt, t.ex. när jag inte får publicera en nyhet för att tidningen ska spara den – vilket jag tycker är galet för vi ska vara först – då har jag ingenstans att gå.

På det här sättet har webbredaktörerna inte särskilt stor möjlighet till påverkan. Möjligheterna att påverka och bestämma själva ligger som jag varit inne på kring just nyhetsvärderingen.

De journalistiska produkterna

När jag frågar webbredaktörerna om de är nöjda med de produkter de gör säger de alla att de är det, men lägger ofta till något i stil med ”utifrån de resurser vi har”, ”i det stora hela”, ”det kan ju alltid bli bättre” och så vidare. Överlag är alla webbredaktörer överens om synen på produkterna och det finns ingen direkt skillnad mellan de två tidningarna.

Korta artiklar och ”nuheter”

En typiskt bra artikel på webben handlar enligt webbredaktörerna om någonting som precis har hänt, och som man helst är först med bland konkurrenterna. Informanterna berättar att typiska händelsenyheter som passar på webben rör sig om bränder, krockar, andra olyckor, brott etc. Både Britta och Anders påpekar dessutom att det ska kännas när man läser artikeln att det är något som nyss har hänt eller händer just nu.

Anders (W): Om jag vet när någonting har hänt att det är stort men att det tar tid, då kan jag skriva det i pågående form... Jag avslutar inte historien genom att skriva i imperfekt, utan det *händer*. Och sedan kan vi även då uppdatera hela artikeln, man fyller på. Så det sker ganska mycket, tycker jag.

Britta (W): Att man känner i texten att det här just har hänt, den här människan har nyss sagt det här. Så att det blir lite mer direkt tilltal i texten. Så att den som sitter och läser på nätet

kort och snabbt får reda på något som nyss har hänt i lite mer personligt tilltal. Inte så formellt. Och sedan vill jag ju gärna att det ska finnas bakgrund inlänkat och möjlighet att maila eller kanske titta på någon annan sajt eller så, det här mervärdet.

Britta tar här även upp några av de fördelar som alla webbredaktörer är överens om är typiskt för webbtidningen: interaktionen med läsarna och länkmöjligheter. Ofta beskriver informanterna att själva texten bör vara kort, snärtig, enkel och upplysande. Sedan kan man fylla på med t.ex. mycket bilder, länkar, debattfrågor och använda arkivfunktioner för att skapa mervärde. Det handlar enligt informanterna om att webbmediet i sig lämpar sig för det snabba och direkta. Här är det ingen skillnad mellan vad webbredaktörerna och tidningsreportrarna anser. De är också ense om att en papperstidningsartikel lämpar sig bättre för fördjupning, resonemang och bakgrundsinformation. Webbredaktörerna anser att papperstidningsartikeln bör vara längre, den ska vara mer detaljerad och fördjupa den snabba rapportering som först skett på webben.

Britta (W): I en vanlig papperstidningsartikel ska det gå ner ytterligare ett steg. Att man kanske har en faktaruta med bakgrunden, att man i artikeln kan berätta hela storyn, inte bara att det har hänt /.../ Men här [i papperstidningen] kanske man kan gå in mer i detalj, om vad det innebär och kanske ha med en människa som drabbats. Alltså nästa steg.

Anders (W): En papperstidningsartikel, det är ju inte min grej riktigt, men den är mer... kan vara mer djuplodande. Jag försöker ju att förenkla språket så mycket som möjligt. Jag tycker inte att det ska vara en massa krusiduller. Visst det är jättebra med miljöbeskrivning, men du behöver inte älta det så mycket som i en papperstidningsartikel (skratt). Ska man vara krass kan man räkna antal tecken också. Då har du två, tre tusen tecken i en vanlig papperstidningsartikel. Vi kanske kör med 800 tecken på webben.

Både Anders och Anna förklarar att man förenklar en del på webben, exempelvis när det gäller språket, och Anna menar att det är viktigt med en ordentlig nyhetsvinkel på en webbnyhet.

Anna (W): Vissa grejer har vi redan haft dagen innan och de lägger jag inte ut. Andra grejer tycker jag inte passar. De är inte webbiga liksom... Allt för mycket *rundisar*, features alltså /.../ Rundisar, det är ickenyhet, den har ingen nyhetsvinkel, ingen spets. Utan det är något sådant här runt, fluff. Och sådana grejer kan vi ha *också*.

Anita tycker som Anna att en artikel på webben bör vara väldigt informationstät och upplysande och det värsta hon kan tänka sig på webben är en svamlig text.

Anita (P): Man får inte svamla iväg. Det tycker jag vore förskräckligt. Det är det värsta som finns, svamliga texter på webben som bara känns som stora floffar, ohanterliga. Det slutar man ju genast att läsa, medan man i papperstidningen kan tycka en lite svamlig text – om

den är bra då – kan vara trevlig läsning när man har gott om tid, dricker kaffe och sådär.
Man sitter ju aldrig och läser länge vid en dataskärm.

Flera av informanterna menar på att en webbartikel *kan* vara både längre och kortare, eftersom det egentligen finns oändligt utrymme på webben till skillnad från i papperstidningen, men att de själva använder den främst till korta texter och till själva ”huvudgrejen” och inte så mycket sidospår i texten. Bosse och Anna verkar vara nöjda med detta, medan Britta och Anders skulle önska att webben användes till annat än bara korta texter. Anders menar att det kan bli lite väl kort ibland, att det blir ”snuttifierat”. Han anser att ”folk kan läsa på webben likaväl som i papperstidningen”. Britta menar tvärtom att långa texter inte passar webben som medium och skulle själv gärna syssla med mer grävande journalistik, något hon menar inte alls finns på webben. ”Det satsar man inte på idag, det är tyvärr lite omodernt”, säger hon.

Britta (W): Nej, det passar inte alls i webbmediet egentligen. Men det vore ju kul att testa, för på webben finns ju oändliga möjligheter att göra research t.ex. Istället för att skriva en artikel skulle man kunna jobba så att man ”kolla det här!” och länka till olika saker och sedan skapa debatt, att en debatt följde. Det kanske händer sen!

Ett sätt varpå webben kan bidra med fördjupning är enligt informanterna genom användandet av länkar, *inte* genom själva nyhetstexten som man menar är fallet i papperstidningen.

Vassare och poppigare

Förutom att webbtidningen är mer baserad på händelsenyheter än papperstidningen, så beskriver webbredaktörerna också webbtidningen som vassare, poppigare, snärtigare, tuffare, mer spekulativ och mer kvällstidningsaktig i jämförelse med papperstidningen. De använder alla olika ord men innebörden är snarlik.

Bosse (W): Vi använder vassare ord i vår rubrikskrivning. Jag menar, allt är ju ett klick bort. Allt handlar om att tala till reptilhjärnan, varför ska folk klicka på den här? /.../ Vissa ordbilder talar mer, det är ju de här klassiska sex, knark och så. Vi använder nog mer tuffare, mer vassa ord i vår rubrikskrivning. /.../ Vi är vassare och mer, vad ska jag säga, *spekulativa* i vår rubriksättning. Alltså det är ju mer kvällstidning.

Tidigare forskning visar också från flera håll att begreppen morgontidning och kvällstidning delvis glider ihop på webben; tidningarna blir där mer lika och konkurrerar om samma läsare (se ”Webbprodukterna och förväntningar på dessa”). Britta menar liksom Bosse att det är mer ”kvällstidningstänk” på webben.

Britta (W): När man sitter och surfar så klickar man på precis den rubriken som man känner för, som man blir nyfiken på. Och man blir kanske inte lika nyfiken om det står att 'kommunen har köpt tillbaka sitt vatten från Sydkraft' som 'lokal artist åtalad för misshandel'. Inte enligt vår statistik i alla fall. Det är känslolimpulsvigt, impulsiva val. Rubriksättning är superviktigt.

Anders menar att en sådan syn på webbtidningen och vad de ska göra är outtalad.

Anders (W): Nej, det är nog mer outtalat. Där är nog alla överens, såväl chefen som vi redaktörer, att det ska vara lite tuffare, lite poppigare, att vi drar lite mer på grejer. När det gäller nyhetsvärdering: vi tycker att en trafikolycka är viktigare än ett landstingsbeslut t.ex. Men även att vi kan lyfta fram det i bilder och presentation över huvud taget. Det är mer så. Sedan tycker jag vi kan bli ännu tuffare och poppigare, men vi är inte så många så att... Man skulle ju kunna sätta till några designers och piffa upp det ännu mer.

Teknikens påverkan på arbetet och produkterna

När det gäller teknikanvändningen och synen på teknikutveckling skiljer sig inte papperstidningsreportrarna särskilt mycket från webbredaktörerna. Alla journalister jag talat med anser att den tekniska utvecklingen påverkar journalistiken positivt och alla tar upp det som den största förändringen sedan de började arbeta. Framför allt Internet har betytt mycket i och med att det går snabbare att få tag i folk och hitta information.

Anna anser att tekniken och datoriseringen är de största förändringarna sedan hon började som journalist -92, både i jobben på radio och med tidning. Hon menar att det positiva är att tekniken skapar allt mer möjligheter. Anders, som började som journalist samma år, berättar om smått exotiska ting som tipex, fax och rullbandspelare.

Snabbhet, en kvalitet?

Teknikutvecklingen och främst Internet har, som bland annat McNair och Giddens påpekar, förändrat tid- och rumdimensionerna så att tid och rum inte nödvändigtvis hänger samman. Ett exempel på det är att det går att rapportera om en nyhet i stort sett samtidigt som den inträffar och från en och samma plats. Precis som McNair beskriver (se "Webbprodukter och förväntningar på dessa") så har också omedelbarhet blivit viktigare än kontextualisering och förklaringar; att vara först med en nyhet blir ett värde i sig, något som är mycket tydligt i mina resultat. Den tekniska utvecklingen har påverkat journalistiken, och särskilt webbjournalistiken, till att bli snabbare. Just snabbheten är något som samtliga webbredaktörer påpekar vid flera tillfällen, och de menar att när journalistiken blir snabbare blir den också automatiskt mindre korrekt. Detta underbyggs dessutom av tidigare forskning (se "Webbprodukter och förväntningar på dessa"). Varken Bosse eller Anders vill gå med på att kvaliteten därmed försämras. Den

traditionella synen på kvalitet handlar om korrekthet. Bosse väljer att omdefiniera kvalitetsbegreppet till att innebära snabbhet. Här kommer ett längre utdrag ur intervjun med honom om just snabbhet, korrekthet och kvalitet.

Intervjuare: Hur påverkar den nya tekniken journalistiken, i stort?

Bosse (W): Att den blir snabbare. Inte mer riktig eller rätt. Den blir snabbare och på så sätt mer verklig också, eftersom information sällan är rätt och riktig från början, utan det blir ju när saker och ting tillrättläggs. /.../ Toleransen är ju större att det blir fel.

Intervjuare: Men hur blir det med kvaliteten?

Bosse (W): Ja, vad är kvalitet? Jag vet inte. Kvaliteten består väl i att det ska vara rätt och riktigt... Men det är ju sällan det är det vara! Utan kvaliteten i det här är väl i så fall att det är snabbt. Att man kan ge människor en bild, rätt snabbt. /.../ Det är ju sällan man får rätt någon gång. Så kvaliteten ligger ju i den snabba rapporteringen i så fall. Och det man tappar på är att fakta kan bli fel, i början. Men det ser inte jag som ett problem. Det viktiga är att man rättar det vartefter. Och eventuellt då i text: som vi tidigare har skrivit så var det inte två bilar utan fyra som är inblandade. Att man utvecklar storyn.

Bosse försvarar här webbjournalistiken på flera sätt. Han anser att snabbheten gör journalistiken mer verklig eftersom informationen ändå sällan är korrekt från början. Han säger på ett ställe att kvalitet består i just korrekthet, och på ett annat ställe att det på webben finns större tolerans med fel. Ändå vill han inte säga att kvaliteten försämras, utan definierar kvalitet som just snabbhet.

Att Bosse i samtalet glider mellan att se kvalitet utifrån det traditionella perspektivet om korrekthet och utifrån en tanke på snabbhet tror jag beror på att det finns en tveksamhet kring huruvida webben är ett kvalitativt annorlunda medium jämfört med papper. Kanske är webben som medium så pass nytt att man inte har bestämt sig för vilket. Ska samma måttstock gälla angående förhållningssätt och ideal, eller medför de olika medierna även olika förhållningssätt till innehållet? Är det samma journalistik oberoende medium eller är det i grunden två olika typer av journalistik? Bosse förespråkar det sistnämnda, men glider ändå i begreppsdefinitionen i och med att han på ett ställe säger att kvalitet består i just korrekthet. Detta kan naturligtvis handla om att han vill försvara det han håller på med, webbjournalistiken, och då inte vill uttrycka det som att det tummas på kvaliteten till förmån för snabbheten. Istället gör han snabbhet till en ny typ av kvalitet, specifik för webben. Han vill alltså inte tala om en skillnad i kvalitet, utan menar att kvaliteten på webben är kvalitativt skild från den i papperstidningen.

Anders vill inte heller gå med på att kvaliteten skulle försämras i och med snabbheten på webben och att det lättare blir fel.

Anders (W): Nackdelarna är ju att det kan gå för snabbt, att det går undan, för att man inte hinner. /.../ Nu har man lärt sig att hitta saker på nätet, det går jättefort. Man kan skriva det

mycket snabbare för att man har en dator. Att det ibland går lite... Det kan vara bra att stanna ibland kanske.

Intervjuare: För att...

Anders (W): Ja, dels kanske för en själv, och dels för kvaliteten på det man skriver.

Intervjuare: Men tycker du att det är dålig kvalitet?

Anders (W): Nej nej nej. Nä, det tycker jag inte. Men på det stora hela tycker jag att det bara är bra, med teknikutvecklingen. Absolut.

Man kan se detta på samma sätt som Bosses uttalanden. Oviljan att kalla den ökande felfrekvensen i och med snabbheten för bristande kvalitet kan handla om att han vill försvara det han sysslar med. Kvalitet är ett så pass viktigt ord att ens produkter och arbete förknippas med, så att man helt enkelt måste omdefiniera begreppet till att passa sina produkter och sitt arbete. Det finns en diskursiv kamp om begreppet kvalitet, där man ger kvalitetsbegreppet antingen innebörden korrekthet eller snabbhet beroende på vilken diskurs man är inom. Vilken diskurs man talar utifrån kan variera inte bara mellan personer och grupper utan även mellan olika tidpunkter för varje enskild person. I och med detta går det att förstå både Bosses och Anders vid första anblicken motsägande uttalande om kvalitet. Utöver denna individuella förklaring som handlar om individens önskan att ge sitt arbete legitimitet och tillfredsställelse, kan man även se det på en mer strukturell nivå. Där kan de skiftande förhållningssätten till kvalitet analyseras som strukturella omvandlingar, som antyder samhällets förändrade syn på journalistiken. Dessa två nivåer påverkar dessutom varandra ömsesidigt.

Om man jämför diskussionerna om kvalitet med webbredaktörernas svar på frågan om vad de har för journalistiska ideal och journalistiskt ansvar, framkommer att det snarare är ett ideal om korrekthet och sanning än om snabbhet.

Bosse (W): Rätt och riktigt, bra, korrekt.

Britta (W): Att informera, förklara, berätta och det behöver inte vara så blodigt allvar. Det kan vara enkla saker.

Anders (W): Det ligger ju i mediernas natur att man har informationsplikt och i möjligaste mån ska berätta sanningen /.../ Nä, det är mest det här med informationsplikten som jag känner. Det media får veta, det ska de sprida till en vidare krets.

Anna (W): Det är att informera menar jag. Och att låta folk komma till tals själva också.

Jag frågar Benny, reporter på Tidning B, vad hans uppgift som journalist är, och inte heller för honom är det att vara snabb.

Benny (P): Det är väl att man ska rapportera om det som händer på ett korrekt sätt, att rapportera, granska, informera. /.../ Att jag skriver det som är rätt och sant, antar jag. Det är väl det som krävs.

Det finns en otålighet bland webbredaktörerna vad gäller nyheterna. De anses snabbt bli gamla och papperstidningen anses bestå av mycket gamla nyheter och långsamt arbetssätt.

Anna (W): Jag tycker att papperstidningstänket och papperstidningsjournalister är ganska saggiga. Och oftast är det gårdagens nyheter. Och då är webben annorlunda, för det är som med radion. Det är *nu* det händer, det är *idag* det händer. /.../ Jag har lite svårt för det där att man skriver någonting till *nästa dag*.

Bosse (W): På webben körde jag den [en artikel om en brand] redan på lördagen, men det blev en toppnyhet på måndagen. Men de ligger ju några dagar efter.

Även redaktionschef Bengt på Tidning B menar att en nyhet som inträffade under gårdagen är en "våldigt gammal nyhet", att den är "helt kall" dagen efter.

Marknadens påverkan på arbetet och produkterna

De tidningar jag har studerat drivs naturligtvis, som alla företag, för att överleva och gå med vinst. Enligt Olsson leder en sådan drivkraft till att "de hellre gör dålig journalistik som säljer än demokratisk, god journalistik som är dyr att producera" (Olsson, 2000: 27). Bosse upplever att kommersiella hänsyn idag går före journalistiken på Tidning B.

Bosse (W): Ekonomi är ju allt. Det är ju kronor och ören det handlar om idag. /.../ Där [på Tidning B] går ju kommersiella hänsyn före journalistiken, känner jag idag. /.../ Det handlar om pengar. Det är ju ett kommersiellt medium givetvis, men det är ju tidningen också. Hade vi inte haft annonserna skulle ju inte tidningen finnas.

Trots de kommersiella prioriteringarna ser Bosse positivt på annonserna eftersom webbtidningen inte skulle ha funnits över huvud taget utan annonsintäkter. Webbredaktörerna på båda tidningarna tycker att annonsintäkter är en bra lösning för att finansiera tidningen. Och ingen av webbredaktörerna känner heller av någon ekonomisk press eller känner sig styrda av annonsörer i sitt arbete. Anna tycker att det är skönt att arbeta för ett tidningsföretag som inte använder skattepengar eller licenspengar, utan att tidningens läsare nu betalar frivilligt för just den produkten. (Åtminstone när det gäller papperstidningen, webben är ju gratis.)

Anna (W): Men ju mer resurser desto mer möjligheter har man ju. Men om jag jämför med Sveriges radio som ju är ett *jätteföretag* så är det mycket som går till rena skiten. Som bara slinker ut ur systemet också. Jag tror inte att mer pengar är lösningen. Det tror jag inte.

Någon konflikt mellan "god" journalistik och vinstdrivande verksamhet verkar inte vara något som webbredaktörerna känner av i arbetet. Det Pettersson m.fl.

(2005) skriver om kommersialiseringen i medierna – att självständig och grävande journalistik får ge vika för billiga och enkla nyheter – är ändå tydligt när det gäller de webbredaktioner jag studerat. Ingen av informanterna relaterar dock detta till tidningens kommersiella hänsyn. De bara konstaterar att de gör snabba, enkla nyheter för att det passar webben som medium eller för att det är vad besökarna vill ha. Kanske är det just så som de beskriver, men ingen (vare sig webbredaktörerna, tidningsreportrarna eller cheferna) kopplar ihop det tidspressade arbetet och de snabba produkterna med ekonomi och marknads-mässig påverkan (åtminstone inte under intervjun). Något kritiskt förhållningssätt finns inte heller hos informanterna när det gäller den uppenbara anpassning till vad besökarna vill ha för typ av nyheter. De talar om vartannat om besökarantal och annonsintäkter, men utan att direkt tala om sambandet dem emellan. Även om de påstår att de inte känner av ekonomisk press i arbetet eller hänsyn till annonsörer så framkommer vid flera tillfällen i intervjuerna att man anpassar sig efter läsarsiffror och är uppmärksamma på vad som ”driver trafik”. På webben finns ju möjligheter att se exakt hur många som har läst en viss artikel; de får direkt feedback på vad det är besökarna ”klickar in sig på”. Detta styr naturligtvis vad som kommer att prioriteras, både innehållsmässigt, stil- och formmässigt. En sådan anpassning kan man antingen betrakta som ren läsarservice eller som ett sätt att anpassa sig efter annonsörer. Ofta glider det ihop; informanterna talar om läsare och annonsörer om vartannat.

Bosse (W): Men samtidigt ser man ju det, vad är det som driver trafik? Jag menar, vi sitter ju inte där för vår egen skull utan det handlar ju om att maximera trafik, och läsarnytta då. Och vad är det läsarna vill ha, jo de vill ha de här snabba... Och har man då lite rörlig bild från de här snabba händelsenyheter så är ju det jättebra, det är ju lysande. Bara en vanlig stillbild är ju lysande bara det.

Britta (W): Och så handlar det om vilka ämnen som driver trafik på nätet, vad det är folk går in på. Och det ska vi då rätta oss efter anser ledningen. Hemska mord, skandaler och nakenchocker, det är ju det folk klickar in sig på och läser. Och då kan man sälja annonser. Så uppmaningen därifrån [från ledningen] är ju att vi ska tuffa till oss och vår ambition är mer innehållsmässig. /.../ Vi får ju feedback [via besöksstatistiken] så vi *vet* väldigt väl vad som fungerar och inte, och ibland är det jobbigt att ha skyldigheter att passa in i den mallen, fast man kanske med sin bakgrund som journalist vill jobba på ett annat sätt.

Att tidningen är ett vinstdrivande företag som strävar efter ekonomisk vinst är ingenting som varken reportrarna eller webbredaktörerna vid en direkt fråga menar påverkar det dagliga arbetet. Det framkommer dock att besökarsiffror (och därmed annonsintäkter) är viktiga hållpunkter som de åtminstone till viss del anpassar sig efter. Britta pekar på att den feedback de får från besökarna (vilka

rubriker det klickas på) också medför skyldigheter, såväl till läsarna och annonsörerna.

Britta glider även i citatet ovan mellan uttrycken ”vad läsarna vill ha” och ”läsarnytta”. Menar hon att det är samma sak? Detta är annars något som den tidigare forskningen åtskiljer, och läsarnytta kan då vara något som läsarna inte vill ha, men antas behöva. Även i chefernas svar på frågan om anpassning finns vissa motsägelser.

Intervjuare: Rättar ni er efter det? Tänker ni mycket på hur mycket trafik det driver?

Bengt (C): Nej, det gör vi inte. Däremot satsar vi på nyheter som vi vet drar många tittare, eller läsare. Vad ska vi säga, det låter så fult, men liksom papperstidningen är ju webben en kommersiell produkt som innehåller information, men den innehåller också annonser och annonser får man ju genom många tittare. Vi garanterar ju våra annonsörer att vi ska ha ett visst antal tittare.

Bengt svarar att de inte rättar sig efter hur mycket trafik ett visst innehåll driver, men säger samtidigt att de satsar på nyheter som drar många besökare eftersom de har vissa krav gentemot annonsörer. Han beskriver också hur man på webben direkt kan se antalet besökare och menar att ”det finns en risk i att titta på de här siffrorna, att man styrs av de här siffrorna”.

McNair menar att det finns en journalistisk trend där form går före innehåll, och att det beror dels på den kommersiella pressen att göra ”infotainment”, dels på de nya tekniska möjligheterna (se ”Kommersialisering”). Det webb-redaktörerna helst säger sig vilja förbättra vad gäller produkten, rör främst de formmässiga delarna, att det ska se snyggt ut. Detta kan ju givetvis bero på att innehållet faktiskt är bra och det därför är på formsidan man har sina invändningar. Men det kan alltså vara som McNair menar, att det är den kommersiella pressen och de tekniska möjligheterna som gör att fokus för ens invändningar rör formen snarare än innehållet. Att det kan vara en kommersiell press som påverkar journalistiken i den riktningen förstärks också av att besökarna på hemsidan, enligt Britta, oftast kommenterar just de formmässiga delarna – huruvida det är lagom mycket bilder eller annonser och hur sidan rent estetiskt ser ut.

Utöver denna fokus på form och utseende kan man även se att webbjournalistiken på de tidningar jag studerat rent innehållsmässigt närmast sig kvällstidningsjournalistiken, något som jag också tolkar som en marknadsanpassning. Fokus på underhållning och tabloidnyheter om brott, sex och skandaler snarare än på information och mer seriösa ämnen är enligt McNair ett uttryck för kommersialisering och varufiering av journalistiken (se kap ”Kommersialisering”). Utifrån informanternas egna utsagor (jag har ju inte gjort någon innehållsanalys på själva webbtidningen) så är det denna inriktning webben har på nyheterna. Det handlar om polisnyheter, gärna sensationella

sådana och webbredaktörerna beskriver produkterna som poppiga, vassa, spekulativa och kvällstidningslika.

De (åtminstone Bosse) säger alltså att kommersiella hänsyn går före journalistiken, men att det inte påverkar journalistiken till det sämre. De hävdar att tekniken har påverkat journalistiken till att bli snabbare och innehålla fler fel, men utan att kvaliteten därmed försämras.

Slutsatser

Arbetet som webbredaktör ser ut på liknande sätt på båda tidningarna. Det ställer krav på effektivitet och mångsidighet, och präglas av tidspress och variation i arbetsuppgifter. Arbetet beskrivs som individuellt, fritt och självständigt och innebär kontinuerlig publicering och en strävan efter att vara först med en nyhet. Överlag finns en stolthet över att hinna så mycket.

Även om arbetsuppgifterna är desamma på för webbredaktörerna på båda tidningarna, finns det stora skillnader i upplevelsen av arbetssituationen. Webbredaktörerna på Tidning A trivs bättre som just webbredaktör och är mer stolta över sitt jobb än de på Tidning B, vilka dessutom påverkas mer negativt av tidsbristen. Tidning B verkar överlag ha en mer kaotisk organisering än Tidning A. Detta analyserar jag vidare i diskussionsavsnittet nedan.

Det finns skillnader mellan papper och webb vad gäller arbetet. Informanterna påvisar att det webbjournalistiska arbetet innebär mer tidspress, fler olika arbetsuppgifter och otydligare ramar för arbetet. Webbredaktörernas arbete är i större utsträckning ett industrialiserat jobb, där fokus ligger på korta, snabba nyheter. Flera av webbredaktörerna ger också uttryck för en vilja att avdramatisera föreställningen om journalisten som hantverkare/konstnär.

När det gäller synen på de produkterna finns det ingen större skillnad mellan de två tidningarna. De journalistiska produkterna på webben beskrivs av informanterna som snabba, korta, enkla texter som kompletteras med en hel del bilder och i viss mån även länkings- och arkivfunktioner samt diskussionsforum. De lägger upp en hel del material från papperstidningen, men har också många egna nyheter. Produkterna på webben beskrivs som poppigare, vassare och mer kvällstidningslik i jämförelse med papperstidningen. Webbens produkter ska enligt informanterna vara snabba och korta, medan papperstidningen ska stå för fördjupning.

Alla webbredaktörer är positiva till teknikens påverkan på journalistiken. De framhåller att det leder till att den blir snabbare och delvis slarvigare, men ser i regel inte det som ett problem. Snabbhet ses av några informanter som en kvalitet, specifik för webbjournalistiken.

Alla webbredaktörer är också positiva till att webbtidningen finansieras av annonsintäkter, och ingen känner sig påverkad av detta i arbetet. Det finns dock

en antydning till påverkan genom den hänsyn som tas till höga besöksiffror (och i förlängningen därmed mer annonsintäkter). Den kopplingen görs dock inte.

Hur organisationen kan tänkas påverka arbetet återkommer jag till i kommande diskussionsavsnitt, där även den sista frågeställningen lyfts upp och besvaras.

Diskussion

Om jag jämför mina resultat med den tidigare forskning jag läst inom området, så finns det många beröringspunkter när det gäller hur det webbjournalistiska arbetet ser ut och organiseras. Min avsikt har, utöver en sådan beskrivande ansats, varit att ta reda på hur webbredaktörerna själva upplever sitt arbete och sina produkter samt de förändringar som sker. Det intressanta med min studie anser jag därför ligger i hur de själva uppfattar sitt arbete och sina produkter *samt* hur detta kan tolkas och förstås utifrån teorier om postmodernitet. Det sistnämnda har jag för avsikt att göra här i diskussionsavsnittet. Är arbetet som webbredaktör ett postmodernt yrke och är snabbheten en postmodern kvalitet? Innan jag tar mig an dessa frågor ska jag försöka förklara skillnader tidningarna emellan utifrån skillnader i organisering.

Förklaringar till skillnader i upplevelse av tidspress

Webbredaktörerna på de två tidningarna jag undersökt beskriver mycket likartade arbets-uppgifter, och hur en typisk dag ser ut skiljer sig inte märkbart mellan tidningarna. Att det ändå förefaller vara en så pass stor skillnad i hur man upplever sin arbetssituation och trivs med tidspressen, skulle kunna förklaras utifrån flera perspektiv. Man kan se det som en helt och hållet individuell fråga; att de två webbredaktörerna på Tidning A helt enkelt råkar ha bättre förutsättningar att tåla tidspress. Så kan det vara. Jag ska dock ta upp en annan, mer strukturell förklaringsmodell som jag beskrev i teorikapitlet och som härrör ur Tyrkkö och Karlqvists bok *Arbetsvillkor och arbetsbelastning i journalistiskt arbete*.

Arbetet som webbredaktör präglas av stark tidspress, det är alla överens om. Ändå upplever webbredaktörerna på Tidning A detta som snarast positivt och gillar snabbheten och mängden arbete; de påstår att det inte leder till att de känner sig stressade. Detta medan webbredaktörerna på Tidning B upplever tidspressen betydligt mer negativt. Båda tycker att det är för mycket att göra och Britta uppger att hon känner sig personligt stressad av tidspressen. Kanske kan detta förklaras utifrån de så kallade modifierarna.

Finns det någon skillnad mellan tidningarna när det gäller variation i arbetsuppgifter, grad av inflytande eller grad av datoranvändning? Utifrån mina informanterns utsagor svarar jag ”ja” (förutom när det gäller datoranvändning där ingen skillnad går att se). Om jag börjar med grad av inflytande finns det vissa

organisatoriska skillnader mellan tidningarna som kan tänkas leda till detta. Tidning B:s organisering brister som jag tidigare beskrev när det gäller kommunikation med nyhetsbordet om vad som ska läggas ut på webben och vad som ska sparas till papperstidningen. Webbredaktörerna på Tidning B har upplevt att de inte har någonstans att gå med sina önskemål och ingen att diskutera journalistiska frågor. Detta har medfört att de har känt en mindre grad av inflytande än webbredaktörerna på Tidning A som istället upplever att de har en möjlighet att påverka genom att vända sig till nyhetschefen som där är journalistiskt ansvarig för webbtidningen. (När det handlar om nyhetsvärderingen upplever dock webbredaktörerna på båda tidningarna att de har stort inflytande.) Skillnaden i organisering kring webbredaktionen tycks alltså påverka arbetet och graden av inflytande (åtminstone upplevelsen av det). Detta kan i sin tur, enligt Tyrkkö och Karlqvist, ses som en modifierare som påverkar upplevelsen av tidspress. Detta är alltså en förklaring till varför webbredaktörerna på Tidning B känner sig mer negativt påverkade av tidspressen.

En annan förklaring till detta utifrån samma modell är att webbredaktörerna på Tidning A upplever en större variation i arbetet. Här är det omöjligt för mig att jämföra vem som rent faktiskt har mest variation i arbetet, utan det handlar uteslutande om den upplevda graden av variation. Alla webbredaktörer påpekar att arbetet är varierat och att de gillar det. Skillnaden mellan tidningarna är att webbredaktörerna på Tidning A framställer variationen i arbetet som enbart positiv medan webbredaktörerna på Tidning B dessutom ofta påpekar att de är trötta på att bara "sitta i sitt webbhörn" och aldrig få komma ut och möta människor, och tröttnar på att göra de "tradiga" arbetsuppgifterna och beskriver det som något som "måste betas av". Dessa utsagor tolkar jag som att de upplever en brist på variation i arbetet, och därmed något som påverkar upplevelsen av tidspress negativt.

Jag skulle även vilja lägga till en modifierare som handlar om anvisningar och styrning, något som eventuellt tangerar det Tyrkkö och Karlqvist menar med "stöd från chefer och arbetskamrater". Brist på direktiv om vad arbetsuppgifterna går ut på och tydliga anvisningar från chefer bidrar till en osäkerhet i arbetet, något jag anser kan förstärka tidspressens negativa verkan och som också skiljer de två tidningarna åt. På Tidning B påpekar båda webbredaktörerna att de saknar feedback, särskilt från cheferna, samt att de inte har några klara direktiv angående deras arbete på webben. Detta kan jag tänka mig är ytterligare faktorer som förstärker den negativa upplevelsen av tidspress.

Webbredaktör – ett postmodernt yrke?

Arbetet som (webb)journalist påverkas, som jag tidigare varit inne på, av teknologiska, ekonomiska/marknadsmässiga och organisatoriska förhållanden och förändringar. Därtill menar jag att man kan få en än bättre förståelse för hur

arbetet som webbjournalist ser ut om man studerar det utifrån teorier om det samtida samhället. Det samtida samhället beskrivs i litteraturen i termer av postmodernitet, senmodernitet, högmodernitet, flytande modernitet och informationskapitalism. Dessa benämningar är försök att förklara vad som sker, och teorierna har ett speciellt sätt att se på de tekniska, ekonomiska och organisatoriska förändringar som sker.

Det finns som jag ser tydliga postmoderna drag i webbredaktörernas arbete. De sysslar för det första med informationsproduktion på Internet. Medierna generellt är ett område som fått allt större roll i dagens senmoderna samhälle, och arbete inom webbmediet är ju något historiskt nytt. I webbredaktörernas arbete är separationen mellan tid och rum ett tydligt faktum (se "Kultur och kunskap i fokus") i och med att det till stor del kretsar kring "real time news" och snabb överföring av information. Webbredaktörernas arbete präglas dessutom av att de samlar in, sammanställer och värderar nyheter från flera olika källor – främst från den egna papperstidningen, men även från TT samt andra webbmedier – och sysslar egentligen inte med *egen* produktion av nyheter i någon större utsträckning. Det material de själva samlar in är främst korta polisnyheter. Det är alltså inte produktion i traditionell mening.

När det gäller webbredaktörernas arbetsprocess verkar det mesta vara sig likt sedan Ekström och Buskqvists undersökning år 2001. Det som den tidigare forskningen tar upp som kännetecknande för arbetet som webbjournalist (se "Individnivå - Journalisters arbete och arbetssituation") och som också stöds av mina resultat är ökad självständighet och minskad trygghet, och individualiserad arbetsprocess med löpande publicering utan fasta hålltider. Dessutom är webbredaktörens yrkesroll funktionsintegrerad, med redaktöruppgifter i centrum. Enligt Ekström och Buskqvist innebär detta en avprofessionalisering, samtidigt som det ger upphov till en ny profession bestående av just sammansatta yrkesroller och mångsysslande. Webbredaktörerna är alltså ett tydligt exempel på det man i litteraturen benämner multijournalister; de har rollen som både nyhetsvärderare, nyhetsinsamlare, redaktör och redigerare. Arbetet ställer krav på ett visst tekniskt kunnande och förmågan att ta stort ansvar för arbetet och den färdiga produkten. Enligt litteraturen kan man se denna multijournalist delvis som ett uttryck för tidningens ekonomiska besparingar och nedskärningar i organisationen. En journalist ska utföra samma uppgifter som flera tidigare har gjort. Det kan ses som ett sätt varpå webbredaktionen inte riktigt tas på allvar och ges samma förutsättningar som papperstidningsredaktionen.

Webbredaktörernas beskrivningar av sitt arbete och sina produkter visar på en viss McDonaldisering. Webbredaktörernas arbete kan ses utifrån en tydlig *effektivitetssträvan*; nyheter ska produceras och publiceras snabbt. Man förväntar sig också att besökarna konsumerar nyheter effektivt, korta stunder men ofta. Även *kalkylerbarhet*, att kvantitet går före kvalitet, går att se genom att snabbhet premieras i sådan utsträckning och att det medför tidspress och i vissa fall stress.

Ritzers tankar om att detta skulle medföra missnöjda och alienerade arbetare som inte vill stanna länge, stämmer till viss del på Tidning B (se ”Skillnad i trivsel mellan tidningarna”). Vissa tendenser till att webbjournalistiskt arbete skulle vara ett ”McJob” finns alltså. Enligt informanternas utsagor verkar webbjournalistiken mer än papperstidningsjournalistik präglas av McDonaldisering.

Enligt Sennett innebar moderniteten och de fria marknadernas framväxt alltmer specialiserade arbetsuppgifter och avtrubbat rutinarbete (se ”Informationskapitalism”). Detta har inom vissa arbeten fått ge vika för en mer postmodern riktning präglad av individualisering, självständighet och eget ansvar, frihet och otydliga direktiv. Enligt Sennett finns det nackdelar med såväl det typiskt moderna arbetet som det typiskt postmoderna arbetet. Han menar att det monotona rutinarbetet till skillnad från det individualiserade och otydliga arbetet, kan skapa trygghet. Det typiska postmoderna arbetet skapar snarare osäkerhet. En sådan osäkerhet kan givetvis skapa stress, och kanske är det vad Britta menar när hon säger sig vara personligt stressad som en följd av att resultatet (webbtidningen) hänger på henne som person. Hon har själv ansvaret för hur produkten blir och det finns inga tydliga direktiv kring vad hon ska göra och ingen feedback som bekräftar att hon gör ett bra jobb. Allt detta är en vad jag skulle säga typisk postmodern upplevelse av sin arbetssituation och stämmer väl med exempelvis Sennetts beskrivningar av detta. De övriga webbredaktörernas beskrivningar av hur de uppfattar arbetet är inte lika tydligt postmoderna, men tendenser finns även hos dem. Friheten i arbetet, det personliga ansvaret, otydligheten och bristen på feedback framhåller alla. Detta kan också ses som ett tecken på den flytande moderniteten som Bauman menar att vi lever i idag (se ”Frihet och individualisering”). Den präglas av att ingenting är stabilt, fast eller säkert och leder till att människorna känner otrygghet, ovisshet och osäkerhet. Bauman pekar också på individualiseringen, samt friheten och ansvaret som tvång istället för val, som typiska för den flytande moderniteten (eller postmoderniteten, om man så vill).

Om man godtar Baumans metafor om en flytande modernitet, som förändras likt en vätska, så får man också medge att arbetet som webbredaktör (åtminstone på de tidningar jag studerat) är ett flytande arbete med flytande produkter som resultat. De har mångfacetterade yrkesroller som är öppna för förändring och kräver multikunskaper. Britta beskriver exempelvis om hur de tar på sig allt fler arbetsuppgifter. Arbetets förhållande till tid och plats är speciellt och präglas av flyktighet och omedelbarhet. De kan skriva om en händelse i nästintill samma stund som den inträffar, och allt kan de ta reda på och publicera utifrån en enda plats. Och snabbheten i arbetet leder till flyktiga produkter som kan ändras allteftersom. De arbetar dessutom mitt i den nya föränderliga tekniken och journalisternas produkter kan hamna lite varstans i och med att tidningsföretaget har flera olika publiceringskanaler där till stora delar ett och samma material

fördelas. Det finns alltså en mängd postmoderna tendenser i webbredaktörernas arbete.

Även om arbetet präglas av postmoderna tendenser är det mycket som beskrivs i teorier om detta som det inte finns någon täckning för i mina resultat. Ingen av informanterna ger uttryck för ett tillstånd av total splittring, fragmentisering och desillusion. Jag menar att det är en mycket stor skillnad mellan att ett yrke har postmoderna tendenser, om än tydliga sådana, och att påstå att yrket *är* postmodernt. Dessa teorier är dessutom utformade så att man lätt ser tendenser om man letar. Samtidigt kan det finnas tendenser som pekar i motsatt riktning. Webbredaktörerna ansvarar exempelvis för hela arbetsprocessen och har stor insyn och direktkontroll gällande vad som blir av deras arbete. Det finns också en tydlig tidslinje i och med att de uppdaterar och förändrar nyheterna. Ett renodlat postmodernt tillstånd finns ingen linjär tid, allt är fragmentariskt.

Huruvida arbetets organisering bäst beskrivs som ett nätverk eller ej är svårt att svara på. I litteraturen återkommer ständigt idéerna om de nya nätverksorganisationerna istället för de traditionella pyramidorganisationernas med tydlig hierarki (se "Postmodern organisation"). Möjligtvis kan man, som Ekström och Buskqvist visar på, påstå att organiseringen är plattare kring webbredaktionen än den traditionella nyhetsredaktionen i och med att fler beslut tas hos den enskilde webbredaktören; det är färre mellanhänder och kontroller innan publicering. Dessutom beskriver webbredaktörerna på Tidning B sig som "en egen ö" som inte ingår i schemat för den övriga redaktionen. De är också en liten arbetsgrupp som överbelastas med många vitt skilda arbetsuppgifter och har inte särskilt strikta regler och arbetsuppgifter, något Sennett menar är typiskt för en nätverksorganisation. Ledningens avsikter med denna typ av organisering kan jag inte uttala mig om, men enligt Sennett skapar man plattare och mer flexibla organisationer för att lättare kunna göra omstruktureringar och nedskärningar. Detta är heller ingenting som informanterna själva uttalar sig om.

Sennett menar att ständiga omstruktureringar gör att människor blir likgiltiga och utan intresse och engagemang (se "Postmodern organisation"). Det tycker jag att man till viss del kan se hos mina informanter. Det slår mig att deras förhållningssätt i regel är pragmatiskt, de har inga förändringsambitioner utan deras synsätt präglas snarare av anpassning till den rådande situationen. Detta gäller både till den tekniska utvecklingen och till de förändringar den innebär. Bosse ser t.ex. den tekniska utvecklingen som ofrånkomlig och något man måste anpassa sig till.

Bosse (W): Det är ju en utveckling som man inte kommer ifrån. /.../ Journalistiken förändras. Samhället förändras och då måste journalistiken också förändras. Det är ju spelregler som alla andra också utsätts för. Vi är ju bara en del i ett stort samhälle där alla yrkesroller förändras.

Samma pragmatiska hållning anser jag visar sig genom att de inte ser kritiskt på anpassningen till läsarsiffror och annonsörer. Istället betonar de vikten av annonsörerna för att webbtidningen över huvud taget ska kunna finnas till. De är helt enkelt inga idealister eller visionärer som strävar efter något de inte kan nå. Det är naturligtvis svårt att säga om detta, som Sennett menar, hänger samman med ständiga omstruktureringar.

Bauman menar att människorna har frigjorts i den flytande moderniteten och att *det* för med sig en likgiltighet, ingen tro på kollektivt motstånd och ett ointresse för att verka för ”det goda samhället” (se ”Frihet och individualisering”). Så, att webbredaktörerna inte visar upp någon kollektiv förändringsvilja, utan snarare anpassar sina åsikter om arbetet och produkterna efter vad som är genomförbart i dagsläget, kan alltså möjligtvis förklaras med stor frihet, frånvaro av auktoriteter som bekräftar deras värde eller utifrån ständiga omstruktureringar i arbetet.

Snabbhet – en (postmodern) kvalitet?

Webbredaktörernas enorma fokusering på snabba nyheter är till viss del svår att förklara. De själva och deras chefer menar att det är ett sätt att konkurrera. Men det är ändå svårt att förklara om man ser till deras egna utsagor om vad deras roll eller uppdrag som journalist är eller vad de har för journalistiska ideal. Då är det aldrig något tal om snabbhet utan då talar de om att informera på ett korrekt sätt. Samma sak gäller om man ser till resultaten från tidigare forskning.

Bland allmänheten är det traditionella värden som korrekthet, tillförlitlighet och opartiskhet som anses viktigast (se ”Webbprodukterna och förväntningar på dessa”). Att medierna rapporterar viktiga nyheter för sent är ingen utbredd åsikt, utan felaktiga faktauppgifter är det som anses värst. Detta som Bosse inte ser som något problem. Bland journalister är den aktivt och kritiskt granskande journalisten det vanligaste idealet, tillsammans med den pedagogiska journalisten som kan förklara komplicerade händelser. Det nämns inte något ideal om snabbhet. Inte heller de etiska riktlinjer som finns för journalister handlar om snabbhet, utan om sanning, objektivitet, neutralitet, opartiskhet etc. Att nyheter ska levereras snabbt efter händelser har alltid varit viktigt för journalistiken, men på webben verkar snabbhet vara överordnat alla andra kvalitetskriterier.

Kanske är resultaten från den tidigare forskningen föråldrade på den här punkten. Kanske skulle allmänheten och journalisterna numera svara annorlunda, att snabba nyheter är viktigt och att det blivit ett journalistiskt ideal. Eftersom cheferna på tidningarna jag undersökt talar sig varma om att snabbheten är det viktigaste konkurrensmedlet på webben, så kan man ju anta att dessa snabba nyheter drar läsare, vilket syns i den egna statistiken över besökarantal. Om inte så finns det en tydlig differens mellan vad som förväntas och uppskattas av såväl läsare, journalister och av ”etiken” och hur webbtidningarna ser ur och arbetar.

Den kritiskt granskande journalistiken som är ett så vanligt ideal bland journalister och som även mina informanter ger uttryck för, är som jag ser det ett modernt ideal, ett upplysningsideal. Saklighet, objektivitet, neutralitet var alla särskilt viktiga under moderniteten. Men hur kan man vara kritisk när inget är mer sant eller mer verkligt än något annat? Utifrån ett radikalt postmodernt perspektiv (t.ex. utifrån Baudrillard) skulle det inte finnas någon sanning bakom tidningsrubrikerna att sträva efter, allt är bara språkspel. Idealerna är fortfarande moderna medan det journalistiska arbetet och arbetssituationen samt synen på produkterna blivit allt mer postmoderna. Det handlar om snabbhet, flyktighet, flexibilitet, integrerade yrkesroller och otrygga anställningsvillkor. Det borde enligt min mening finnas en konflikt mellan (de moderna) idealerna och den (postmoderna) upplevda arbetssituationen, men det ger ingen av mina informanter uttryck för. Deras utsagor präglas som sagt snarare av acceptans och anpassning till de nya villkoren. Det moderna journalistiska idealet kan, något förenklat, sägas vara granskande journalistik och korrekthet, det postmoderna journalistiska idealet snabbhet.

Att exempelvis Bosse ifrågasätter vad kvalitet egentligen innebär, att han definierar om begreppet till att på webben innebära snabbhet, anser jag är ett postmodernt ifrågasättande av det givna och självklara. Det mer traditionella sättet att förhålla sig till snabbheten på webben och de brister i korrekthet som följer med denna, är att medge att kvaliteten försämras på webben men att man kompenserar detta med att vara snabba med nyheter.

När Bosse talar om kvaliteten på webben i form av snabbheten påpekar han också att information sällan är korrekt, och att informationen och sanningen är föränderlig. Det finns ingen sanning att "hitta", utan den förändras, och när webbtidningen brister i korrekthet så är det enligt Bosse bra eftersom det bättre speglar verkligheten som sällan är på ett visst sätt. Detta är ett förhållningssätt med tydliga postmoderna drag. Även om det är för långt draget att tala om en hyperverklighet i Baudrillards mening, så antyder åtminstone Bosse att verkligheten inte är mer verklig eller sann än dess förmedling i form av nyheter. Som att det inte finns någon objektiv eller sann verklighet; att det inte finns några sanna representationer eftersom det inte finns något sannare att representera.

Summary

Norman, H (2005) *Journalistic work under new conditions. A qualitative interview study about web journalistic work.* Arbetslivsrapport 2006:3, Arbetslivsinstitutet, Stockholm. ISSN 1401 - 2928

The aim of this report is to study the work of web editors and examine how they experience their work and their products. I will study whether there are differences between the two newspapers that are studied, and if there are differences between paper and web when it comes to the work and the products and the attitude to them. The aim is also to study how organisation, technology and market might influence the work and the products, and to interpret and understand all this from a post modern perspective.

To fulfil the purpose a qualitative method is used, through interviews with four web editors, two paper journalists and two chiefs. These are from two newspapers, called Paper A and Paper B. The interviews are analysed and interpreted from earlier researches about (web) journalistic work and organization, and from theories about post modernity.

The main results are that web editors work under pressure, have a varied and free work, and that it demands efficiency, rapidity and independence. Web editors seem to differ from the paper journalists by working under *more* pressure and having more different things to do. Between the two newspapers there is no big difference in how they do their work. But, the work situation is experienced differently on the two papers. The web editors on Paper B are more under stress and the time pressure seems to influence them more negatively. They also seem to be less satisfied as web editors than those on Paper A. I explain this primarily out of differences in organization. On paper B there is a more chaotic organization with problem concerning leading and lack of directives.

The web journalistic products are characterized as short, simple texts and with an intension to publish a lot of pictures and use links and archive functions. I do not see any bigger differences between the two journals when it comes to the way they experience their web products, but there are big differences when comparing with the printed versions. The website has shorter, and according to the informants, more now-oriented texts and are more like tabloids than the printed journal.

The work and the products are influenced by the technological changes to become faster, which also lead to less correct journalism. The newspapers are actors on the market and adapt to advertisers, and this is even more obvious on the web with direct feedback from the visitors.

In the web journalistic work and the products there are many post modern tendencies, for example inconstancy, freedom, flexibility in work and product, focusing on fastness and questioning around traditional terms as quality.

Sammanfattning

Norman, H (2005) *Journalistiskt arbete under nya villkor. En kvalitativ intervjustudie om webbjournalistiskt arbete*. Arbetslivsrapport 2006:3, Arbetslivsinstitutet, Stockholm. ISSN 1401 - 2928

Syftet med uppsatsen är att studera webbredaktörers arbete och ta reda på hur de själva uppfattar sitt arbete och sina produkter. Jag kommer att studera om det finns någon skillnad mellan de två tidningarna som ingår i undersökningen, samt om det finns skillnader mellan papper och webb när det gäller arbetet och produkterna och synen på dessa. Avsikten är även att studera hur organisation, teknik och marknad kan tänkas påverka arbetet och produkterna, samt att tolka och förstå allt detta utifrån ett postmodernt perspektiv.

För att uppfylla syftet används en kvalitativ metod i form av intervjuer med fyra webbredaktörer, två papperstidningsjournalister samt två chefer. Dessa finns uppdelade på två olika tidningar, Tidning A och Tidning B. Intervjuerna analyseras och tolkas utifrån tidigare forskning om (webb)journalistiskt arbete och organisering, samt utifrån teorier om postmodernitet.

Huvudresultaten är att webbredaktörerna ser sitt arbete som tidspressat, varierat och fritt, och att det ställer krav på effektivitet, snabbhet och självständighet. Deras arbete tycks skilja sig från papperstidningsjournalisternas genom att det är *mer* tidspressat och innebär fler olika saker att göra. Mellan tidningarna är det inte någon större skillnad i hur arbetet ser ut. Däremot *upplevs* arbetssituationen något annorlunda på de två tidningarna, där webbredaktörerna på Tidning B känner sig mer stressade och negativt påverkade av tidsbristen mindre nöjda med arbetet som just webbredaktör än de på Tidning A. Detta förklarar jag främst utifrån skillnader i organisering. På Tidning B är det en mer kaotisk organisering kring webbredaktionen, med ledningsproblem och bristande direktiv.

De webbjournalistiska produkterna präglas av korta, enkla texter och en avsikt att publicera mycket bilder och använda sig av länkings- och arkivfunktioner. Mellan tidningarna ser jag inga större skillnader i synen på produkterna, men däremot finns stora skillnader gentemot papperstidningen. Webbtidningen har kortare och enligt informanterna mer nu-inriktade texter och är mer "kvällstidningsaktiga" än papperstidningen.

Arbetet och produkterna påverkas av den tekniska utvecklingen till att bli snabbare, och medför därmed mindre korrekt journalistik. Marknaden påverkar främst genom anpassning till annonsörer via läsarsiffror, något som blir mer tydligt på webben då man får direkt feedback genom besökssiffror.

I det webbjournalistiska arbetet och produkterna finns många postmoderna tendenser, exempelvis flyktighet, frihet, flexibilitet i arbete och produkter, fokusering på snabbhet och ifrågasättande av gängse begrepp som kvalitet.

Referenser

- Baudrillard, Jean (2002) *Symbolic exchange and death*. London: Sage Publications
- Bauman, Zygmunt (2002) *Det individualiserade samhället*. Göteborg: Daidalos
- Bauman, Zygmunt (2000) *Liquid modernity*. Cambridge: Polity
- Bergström, Annika (2000) "Svenska folkets Internetvanor", i *JMG Granskaren* 2000, nr 2 (s. 6-9). Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation vid Göteborgs universitet.
- Castells, Manuel (1998) *The information age: economy, society and culture*. Vol. 3, *End of millennium*. Malden, Mass.: Blackwell
- Castells, Manuel (1996) *The rise of network society: economy, society and culture*. Vol. 1, *The rise of the network society*. Malden, Mass.: Blackwell
- Djerf-Pierre, Monica (2001) "Skjutjärn, pedagog eller hantverkare?", i *JMG granskaren* 2001, nr 2-3 (s. 24-25). Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation vid Göteborgs universitet.
- Djerf-Pierre, Monica (2001) "Stressigt, men med stor frihet och god sammanhållning", i *JMG granskaren* 2001, nr 2-3 (20-21). Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation vid Göteborgs universitet.
- Djerf-Pierre, Monica (2001) "Större kreativitet – mindre fördjupning", i *JMG granskaren* 2001, nr 2-3 (s. 22-23). Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation vid Göteborgs universitet.
- Ekström, Mats & Buskvist, Ulf (2001) *Nyheter på nätet*. Örebro: Universitetet
- Giddens, Anthony (1997) *Modernitet och självidentitet*. Göteborg: Daidalos
- Josefsson, Jessica (2000) "Aldrig mera deadline!", i *JMG Granskaren* 2000, nr 2 (s. 14-19). Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation vid Göteborgs universitet.
- Karasek, Robert A (1990) *Healthy work: stress, productivity and the reconstruction of working life*. New York Basic Books: Harper
- Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Lyon, David (1999) *Postmodernity*. Buckingham: Open University Press
- Löfgren Nilsson, Monica (1999) *På Bladet, Kuriren och Allehanda*. Göteborg : Institutionen för journalistik och masskommunikation, Universitetet
- McNair, Brian (1998) *The sociology of journalism*. London: Arnold
- Olsson, Anders R. (2000) "Ursäkta, en detalj: - Hur går det med journalistiken?", i *JMG Granskaren* 2000, nr 2 (s. 25-27). Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation vid Göteborgs universitet
- Pettersson, Olof m.fl. (2005) *Demokratirådets rapport 2005. Mediernas integritet*. Stockholm: SNS Förlag
- Ritzer, George (1996) *The McDonaldization theses*. London: Sage
- Sennett, Richard (2000) *När karaktären krackelerar*. Danmark: Norhaven A/S
- Tyrkkö, Arja & Karlqvist, Lena (2005) *Arbetsvillkor och arbetsbelastning i journalistiskt arbete*. Stockholm: Elanders Gotab
- Yin, Robert K. (1994) *Case study research: design and methods*. Thousand Oaks, CA: Sage

Bilagor

Bilaga 1: Intervjuguide – webbredaktör/papperstidningsjournalist

Hur länge har du jobbat här? Fast anställd?

Har du jobbat som journalist någon annanstans tidigare? Skillnad?

Varför vill du bli journalist? Som du tänkte dig?

Vad har förändrats sedan du började som journalist?

Hur ser en typisk arbetsdag ut för dig? (sysslor, yrkesroll)

Hur trivs du? Arbetssituation? (frihet/styrd, stress/tidsaspekter, påverkan/beslut)

Vad krävs av dig?

Under vilka förhållanden känner du att du kan göra ett bra jobb? (hindrande/störande, stödjande)

Hur är er redaktion organiserad? (beslut, tidsaspekter, yrkesroller)

Hur förhåller sig webbredaktionen till den vanliga redaktionen?

Vilken betydelse har tekniska hjälpmedel för ditt dagliga arbete?

Hur fungerar det? Önskingar om alternativ?

Hur ser du på teknikens roll i journalistiken? (fara, möjligheter)

Vilka är de väsentligaste förändringarna? Hur påverkar det journalistiken?

Hur ser du på de journalistiska produkter som ni gör? (kvalitet, för vem?)

Hur anser du att de journalistiska produkterna skiljer sig mellan webbtidningen och papperstidningen?

Har produkterna förändrats? Hur? Varför?

Vad kännetecknar en typiskt bra artikel på webben jämfört med en typiskt bra artikel i papperstidningen? Skillnad?

Vad har du för journalistiska ideal?

Känner du att du kan leva upp till dem?

De pressetiska reglerna – hur märker du av dem i ditt dagliga arbete? Problematiskt?

Sker det en urholkning eller snarare en skärpning av de etiska förhållningssätten?

Skiljer det sig mellan webb och vanliga?

Hur ser du på journalistikens roll/uppdrag/ansvar? (information/kunskap, neutralt språkrör, kritisk granskare, underhållare, vinstdrivande/bärare av reklam)

Hur ser du på frågan om upphovsrätt?

Hur ser du på marknadskrafternas inverkan på journalistiken?

Hur ser du på förhållandet mellan journalistisk kvalitet och tidningens egenskap av att vara vinstdrivande företag?

Hur ser du på att era produkter är gratis?

Vilka är era konkurrenter?

Känner du att journalistiken har en oberoende/fri ställning? (staten, myndigheter, företag, annonsörer)

Bilaga 2: Intervjuguide – redaktionschef/chefredaktör

Hur förhåller sig webbredaktionen till den ”vanliga” redaktionen, organisatoriskt?
Hur fungerar det? Vad är bra organisatoriskt? Vad vill du förändra/förbättra?

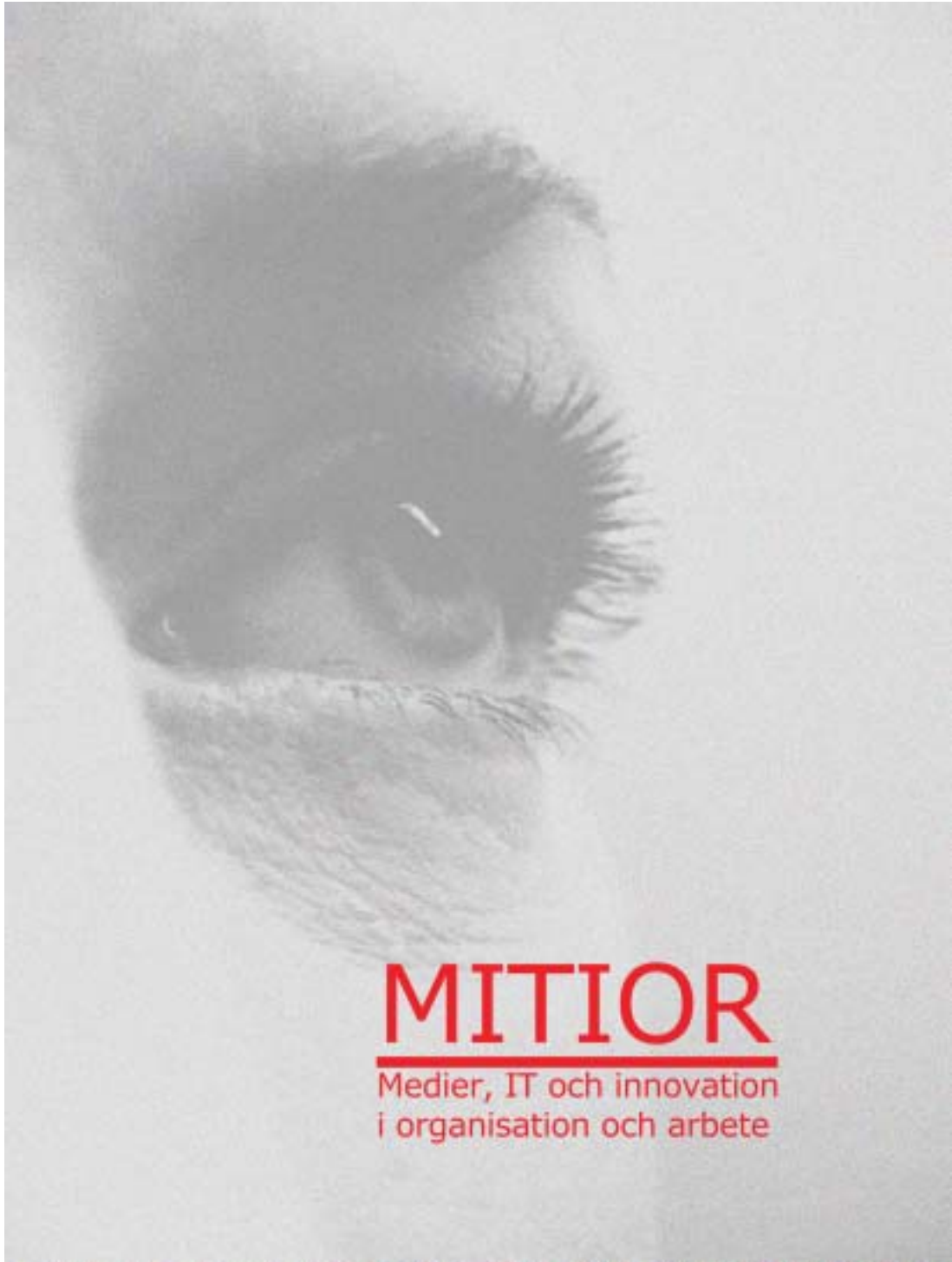
Hur ser er webbstrategi/webbsatsning ut? Hur prioriterar ni?

Hur ser du rent generellt på relationen mellan webbjournalistik och
papperstidningsjournalistik?

- De olika mediernas roller?
- Strategi/satsning?
- Vilka ekonomiska funderingar finns bakom webbstrategin?
- Har de olika relationer till den kommersiella delen och annonser?
- Affärsmodell: Hur ser intäkter/kostnader ut för pappers- respektive
webbtidningen? Håller man isär dem?
- Arbetet: Gäller olika kvalifikationer?
- Produkterna: Hur skiljer de sig? Hur bör de skilja sig?

Hur ser du på framtiden när det gäller webbjournalistik?

- fortlevnad/satsning
- produkt
- organisering

MITIOR

Medier, IT och innovation
i organisation och arbete

MITIOR

Media, IT and innovation
in organisation and work

The MITIOR programme

MITIOR is a research programme concerning organisation and work within the IT and media sectors and other activities where IT is central. The programme focuses on the one hand development and design of IT solutions, on the other hand use of these solutions in other sectors. A fundamental question concerns the possibilities of combining goods jobs and efficient enterprises. The MITIOR programme is located at the Work and Health department at the National Institute for Working life and at KTH, the Royal Institute of Technology in Stockholm and its Center for user-oriented IT design (CID), part of the department for Numerical Analysis and Computer Science (NADA)

The research team currently consists of professor Åke Sandberg, PhD student Fredrik Augustsson and research assistant Helena Norman. Prior members include investigator Anne Lintala and research assistants Atty Burke, Karin Darin, Tommy Lindkvist, Sanja Magdalenic, Gabriela Maguid and Emma Movitz.

Studies within the MITIOR programme

Projects currently focus interactive media producers in Sweden and IT companies in Kista Science City, that is companies that develop different kinds of IT solutions. We are now beginning to study also companies and jobs with intensive IT use, such as call centres and digital journalism.

Interactive Media: Internet and multimedia

Most projects to date have concerned development of companies and jobs within interactive media, i.e. the production of Internet and multimedia solutions. Three comprehensive management surveys have been conducted and reported in (Sandberg 1998, Sandberg and Augustsson 2002, Augustsson and Sandberg 2004), as well as a more limited interview investigation concerning social integration (Darin 2003). The present report is based on a survey directed at individual workers within roughly 60 interactive media producing companies. A third company level survey directed at the management of the 60 companies has been conducted and is not yet published. International exchange and co-operation with researchers within the field is going on, presently in work on a comparative book on interactive media in New York and Stockholm.

IT and Telecom Companies in Kista

A survey to the managements' of IT and telecom companies in Kista was conducted in 2003/2004 and after a public seminar at the IT university in Kista, a preliminary report was revised and a research report published in the beginning of 2005. The report covers the companies' business, networks, competencies and the strengths and weaknesses of Kista as a place of IT production. An ambition is to carry out later a survey to workers within these companies.

An interview based study of the organisation of knowledge sharing and inter-organisational collaborations between firms has been conducted and workshops are carried out with representatives from Kista companies, academia, economic development agencies and trade unions.

Digital Journalism and Call Centres

We are following research on call centres at the NIWL and elsewhere. Human resource management, organisation, work and employment conditions are investigated with surveys and case studies in cooperation with the Mid-Sweden University and as part of an international network, the Global Call Center Benchmarking Study.

Case studies of work within digital news journalism and web publishing have been conducted and published. The ambition is continued studies on the theme IT, Internet and professional journalistic work in media companies under changing market conditions.

Integration and Analysis

Apart from reports from the empirical studies, the researchers perform summaries and analyses in different forms. A fourth reworked edition of the textbook *Ledning för alla?*, about management in 'the new working life' was published by SNS Förlag in the fall of 2003. Articles and book chapters on specific topics and tendencies like employability, organisations' purchase of services and the productive potentials of the 'good work' are written and published in books and journals.

Currently a revised edition of the reader in English is being prepared and will be published during spring 2006.

Contact and information

Go to project catalogue at www.ali.se, and search Mitior.
Correspondence to ake.sandberg@ali.se or akesan@kth.se

MITIOR
Medier, IT och innovation
i organisation och arbete

MITIOR Publications

Books and reports

- Norman, H *Journalistiskt arbete under nya villkor. En kvalitativ intervjustudie om webbjournalistiskt arbete.* Arbetslivsrapport 2006:3. Stockholm: Arbetslivsinstitutet.
- Sandberg Å, Augustsson F, Maguid G, Darin K. *Net workers. Work, health and competence among interactive media workers.* Arbetslivsrapport 2005:31. Stockholm: Arbetslivsinstitutet.
- Sandberg Å, Augustsson F, Lintala A. 2005. *IT-företagen i Kista. Verksamhet, nätverk, kompetens och platsens kvaliteter.* Arbetsliv i omvandling 2005:1. Stockholm: Arbetslivsinstitutet.
- Augustsson F, Sandberg Å. 2004. *Interactive Media in Swedish Organisations. In-house Production and Purchase of Internet and Multimedia Solutions in Swedish Firms and Government Agencies.* Work life in transition 2004:9. Stockholm: Arbetslivsinstitutet.
- Darin K. 2003. Factors influencing diversity and access to high-qualified jobs within the Interactive Media sector in Stockholm. I *RISESI 4.1. deliverable app.pdf. Regional Development and Differentiated Labour Markets.*: www.risesi.org.
- Darin K. 2003. *Players on the interactive media market. A discussion of social exclusion and inclusion among interactive media firms.* Stockholm: Arbetslivsinstitutet.
- Sandberg Å, red. 2003. *Ledning för Alla? Om perspektivbrytningar i arbetsliv och företagsledning.* 4:e omarbetade upplagan. Stockholm: SNS förlag.
- Sandberg Å, Augustsson F. 2002. *Interactive Media in Sweden 2001. The Second Interactive Media, Internet and Multimedia Industry Survey.* Stockholm: Arbetslivsinstitutet.
- Buskqvist, U. 2002. *Webbjournalistik på SVT och TV4. Journalistik och nyheter i förändring.* Örebro: Universitetet.
- Ekström M, Buskqvist U. 2001. *Nyheter på nätet. Organisering, arbetsformer och teknik.* Örebro: Örebro Universitet och Arbetslivsinstitutet.
- Magdalenic S. 2001. *Journalistik och Internet i ett medieföretag - en explorativ fallstudie av omvandlingar inom ETC Produktion AB.* Stockholm: Arbetslivsinstitutet.
- Sandberg Å. 1998. *New Media in Sweden. The Swedish New Media and Internet Industry Survey.* Stockholm: Arbetslivsinstitutet.
- Sandberg Å. 1998. *Nya Medier. Rapporten om multimedie- och Internetföretagen i Sverige.* Solna: Arbetslivsinstitutet.

Articles and book chapters

- Augustsson F. 2004. *Webbsidor som visuella uttryck.* I *Bild och samhälle. Visuell analys som vetenskaplig metod*, red. P Aspens, P Fuerher, A Sverrisson. Lund: Studentlitteratur.
- Augustsson F, Sandberg Å. 2004. *Time for Competence? competence development among interactive media workers.* I *Learning to be Employable: New Agendas on Work, Responsibility and Learning in a Globalizing World*, red. C Garsten, K Jacobsson. Hampshire: Palgrave Publisher.
- Sandberg Å, Augustsson F. 2004. *Work and organisation within interactive media in Sweden.* I *Work With Computing Systems 2004*, eds. H M Kalid, M G Helander, A W Yeo. Kuala Lumpur: Damai-Sciences.
- Augustsson F, Sandberg Å. 2003. *IT i omvandlingen av arbetsorganisationer.* I *Ute och inne i svenskt arbetsliv. Forskare analyserar och spekulerar om trender i framtidens arbete*, red. C von Otter. Stockholm: Arbetslivsinstitutet.
- Augustsson F, Sandberg Å. 2003. *Teknik, organisation och ledning - vad nytt inom interaktiva medier? I Ledning för Alla? Om perspektivbrytningar i arbetsliv och företagsledning*, red. Å Sandberg. Stockholm: SNS förlag
- Edling C, Sandberg Å. 2003. *Nya ledningsstrategier i Sverige: En empirisk belysning av utbredning och samband.* I *Ledning för alla? Om perspektivbrytningar i arbetsliv och företagsledning*, red. Å Sandberg. Stockholm: SNS förlag

- Sandberg, Åke. 2003. Productivity through quality of work - European options. I *The Future of Work: Key Challenges for the European Employment Strategy*, red. T Bonis G, Tsobanoglou. Athens: Employment Observatory Research Informatics
- Sandberg Å. 2003. Fack i förändring. I *Ledning för alla? Om perspektivbrytningar i arbetsliv och företagsledning*, red. Å Sandberg. Stockholm: SNS förlag
- Sandberg Å. 2003. Företagsledning och arbete i förändring. I *Ledning för alla? Om perspektivbrytningar i arbetsliv och företagsledning*, red. Å Sandberg. Stockholm: SNS förlag
- Sandberg Å, Edling C. 2003. New Management systems and worthwhile work: The Swedish Experience. I *New Frontiers of Democratic Participation at Work*, red. M Gold. Aldershot: Ashgate
- Bäcklund A-K, Sandberg Å. 2002. New Media Industry Development: Regions, Networks and Hierarchies - Some Policy implications. *Regional Studies* 36: 87-91
- Sandberg Å. 2002. New forms of management - New democratic participation? I *Essays in honour of Prof. Litsa Nicolau*. Piraeus: Piraeus University Press
- von Otter C, Sandberg Å. 2001. Call Centre Jobs and Regions in the New Economy. Special Issue of *Economic and Industrial Democracy* 22: 5-11
- Sandberg Å. 1999. The Multimedia Industry in Sweden and the Emerging Stockholm Cluster. I *Multimedia and Regional Economic Restructuring*, red. H-J Braczyk, G Fuchs, H-G Wolf. London: Routledge
- Sandberg Å. 1998. Good Work and Productivity. Editorial introduction in special issue of *Economic and Industrial Democracy*. *Economic and Industrial Democracy* 19: 5-16

Other publications: Research information

- Skiöld L. 2000. New information technology - new working life.& New media - trends and working conditions. I *A look into modern working life*, Stockholm: Arbetslivsinstitutet

Working papers, conference contributions etc. (selection)

- Augustsson F, Sandberg Å. 2004. Interactive Media, Work and Organisation in Sweden. *International workshop on 'Studying New Forms of Work: Concepts and Practices in Cultural Industries and Beyond'*, Freie Universität Berlin, March 26-27 2004.
- Augustsson, F. 2002. Designing the Digital and Producing Aesthetics: The Organisation of Production Within and Between Swedish Interactive Media Firms. *MITIOR Working Paper presenterat på Lancaster och Strathclyde University*.
- Augustsson F. 2002. Behind the Scenes of Creating Interactive Media. Inter-firm collaboration and production networks in the Swedish field of interactive media production. *Nordic Sociological Conference, 2002, August 15-17, Reykjavik, Iceland*
- Augustsson F. 2001. Division of Labour Within and Between Firms. Towards a new model to describe the organisation of work. *European Sociological Association Conference, 2001, Helsinki*
- Augustsson F. 2000. Vi eller dom, här eller där? Informationsteknik och uppgifters organisatoriska och geografiska lokalisering. I *Samtida Gränser - Framtida Gränser*. red. A-m Lagrelius, G Sundström, R Thedvall. Stockholm: SCORE
- Sandberg Å, Augustsson F. 2000. *The New Media Companies: Work, Organisation and Employee Relations. Scientific Report, WorkLife 2000*. Stockholm: Arbetslivsinstitutet.